

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİMDALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KARAKTER EĞİTİMİNE
İLİŞKİN ÖZ-YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Dilek KILINÇ BOZKURT

Danışman

Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

Nevşehir

Temmuz 2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Dilek KILINÇ BOZKURT

Tez Yazım Kılavuzuna Uygunluk

“Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter Eğitime İlişkin Öz-yeterliliklerinin İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Adı SOYADI

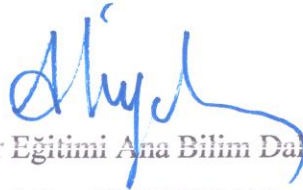
Dilek KILINÇ BOZKURT

Danışman

Unvanı Adı SOYADI

Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dan Başkanı

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Tez Kabul ve Onay Sayfası

Prof. Dr. Mehmet KÖÇER danışmanlığında Dilek KILINÇ BOZKURT tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterliliklerinin İncelenmesi” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

..19./07./2019

JÜRİ

Danışman : Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

Üye : Prof. Dr. Ali MEYDAN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Barış GİFTAL

İMZA

(Handwritten signatures of the jury members)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 09/08/2019 tarih ve 2019-31-737 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

(Handwritten signature of the Institute Director)
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans tez çalışmama başladığım andan, sonuna kadar emeği geçen birçok kıymetli insanın desteği ve katkıları olmuştur.

Öncelikle araştırmanın planlanması, uygulama aşaması, düzenlenmesi ve sonuçlandırılmasına kadar geçen her aşamasında büyük desteğinden ötürü ve birlikte çalışmaktan onur duyduğum değerli danışman hocam Prof. Dr. Mehmet KOÇER hocam'a,

Geliştirdikleri ölçeği kullanmama izin veren Sayın Ebru AVCI ve Cengiz DÖNMEZ'e,

Araştırmanın analizi, bulgu ve yorumlarında büyük katkılarından dolayı Dr. Ahmet DURMAZ'a

Hayatımın her anında benden desteklerini hiç esirgemeyen değerli anne ve babama

Son olarak tezimin tamamlanmasına kadar tüm sıkıntılara birlikte göğüs gerdiğim ve varlığıyla bana daima güç veren değerli eşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Dilek KILINÇ BOZKURT

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KARAKTER EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖZ-YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Dilek KILINÇ BOZKURT

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans / Temmuz 2019

Danışman: Prof. Dr. MEHMET KÖÇER

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine İlişkin Öz-yeterliliklerinin incelenmesi ve çeşitli değişkenler yönünden araştırılmasıdır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel (suryev) tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kayseri ili sınırları içinde görev yapan 48 okuldaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Kayseri Melikgazi merkez ilçesinde bulunan çeşitli değişkenlere göre seçilmiş toplam 168 Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim düzeyi, mezuniyet durumu ve hizmet içi eğitimi gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla “Karakter Eğitimi Öz-yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmuş, ölçeğin ilk bölümünde öğretmenlere ait kişisel bilgilerin yer aldığı 7 maddeden oluşmuştur. Ölçeğin ikinci bölümünde ise toplamda 21 maddeden oluşan karakter eğitimine ilişkin öz-yeterlilik ölçeği bulunmaktadır. Ölçek 0 ile 100 arası değerlere sahip bir formattan oluşmaktadır. Araştırmada veri analizinin tüm aşamalarında istatistiksel anlamlılık düzeyi $p \leq 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuca göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin Öz-yeterlilik seviyelerinin oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın diğer sonuçlarına göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Karakter eğitimine ilişkin öz-yeterlilik seviyelerinin öğretmenlerin yaş grubuna, cinsiyetlerine, meslekteki kıdem yıllarına, öğretmenlerin eğitim seviyelerine, mezuniyet durumlarına, öğretmenlerin mesleklerinde aldıkları karakter eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim alma durumlarına göre anlamlı farklılığa ulaşılmıştır. Ancak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öz-yeterlilik

seviyelerinin sosyo-ekonomik seviyelerine göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Karakter Eğitimi, Öz-yeterlik.

INVESTIGATION OF SELF-QUALIFICATIONS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS ABOUT CHARACTER EDUCATION

Dilek KILINÇ BOZKURT

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Studies

Department of Social Sciences, Master's Degree,

July, 2019

Supervisor: Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the self-efficacy of Social Studies teachers regarding character education and to investigate them in terms of various variables. The descriptive (suryev) screening model was used in the research. The population of the research consists of Social Studies teachers in 48 schools in Kayseri province in 2018-2019 academic year. The sample of the study consists of 168 Social Studies teachers selected according to various variables in the central district of Kayseri Melikgazi. Teachers who participated in the study were examined in terms of variables such as gender, age, professional seniority, education level, graduation status and in-service training. "Character Education Self-Efficacy Scale" was used to collect data. The scale consisted of two parts and the first part of the scale consisted of 7 items containing personal information of teachers. In the second part of the scale, there is a self-efficacy scale related to character education consisting of 21 items in total. The scale consists of a format with values between 0 and 100. Statistical significance level was accepted as $p \leq 0.05$ at all stages of the data analysis. According to the results of the study, it was concluded that the Social Studies teachers' self-efficacy levels regarding character education were quite high. According to the other results of the study, it was found that the social studies teachers' self-efficacy levels related to the character education were significantly different according to the age group, gender, seniority years of the profession, the educational level of the teachers, the graduation status, and the in-service training of the teachers about the character education they received in their professions. However, it was found out that the self-efficacy levels of the Social Studies teachers did not show significant differences according to their socio-economic levels.

Key Words: Social Studies Teachers, Character Education, Self-efficacy.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	iv
TEŞEKKÜR	i
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
TABLolar LİSTESİ	vii
GİRİŞ	1
Problem Durumu	4
Alt Problemler	5
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	5
Sayılıtlar	6
Sınırlılıklar.....	6
Tanımlar	7

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sosyal Bilgiler Programı	9
1.2. Karakter Eğitimi.....	10
1.3. Karakter Eğitiminin Amacı	11
1.4. Dünya’da Karakter Eğitimi	12
1.5. Türkiye’ de Karakter Eğitimi	13
1.6. Karakter Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi.....	14
1.7. Öz-Yeterlilik	15
1.8. Öz-yeterlilik Algısının Kaynağı	16
1.9. Öğretmen Öz-yeterliliği	17
1.10. Sosyal Bilgiler ve Öz Yeterlilik	19
1.11. İlgili Araştırmalar	22

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli	40
2.2. Evren ve Örneklem	40
2.3. Veri Toplama Aracı.....	41
2.3.1. Karakter Eğitimi Öz-yeterlilik Ölçeği	41

2.4. Verilerin Analizi.....	41
-----------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları	42
3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Fakülteleere Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları	42
3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları.....	43
3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları	43
3.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları	44
3.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları	44
3.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter Eğitimi Almalarına Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları	45
3.7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet, Mezun Oldukları Fakülte, Karakter Eğitimi Almalarına, Yaşlarına, Mesleki Kıdemlerine, Eğitim Düzeylerine ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Model ve Rehber Olma Faktörüne İlişkin Bulgular ve Yorumları	45
3.8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet, Mezun Oldukları Fakülte, Karakter Eğitimi Almalarına, Yaşlarına, Mesleki Kıdemlerine, Eğitim Düzeylerine ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Ahlaki Bir Sınıf Ortamı Oluşturma Faktörüne İlişkin Bulgular ve Yorumları	48
3.9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet, Mezun Oldukları Fakülte, Karakter Eğitimi Almalarına, Yaşlarına, Mesleki Kıdemlerine, Eğitim Düzeylerine ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Değerleri Öğretim Programı Yoluyla Kazandırma Faktörüne İlişkin Bulgular ve Yorumları.....	51
3.10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet, Mezun Oldukları Fakülte, Karakter Eğitimi Almalarına, Yaşlarına, Mesleki Kıdemlerine, Eğitim Düzeylerine ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Demokratik Bir Sınıf Ortamı Oluşturma Faktörüne İlişkin Bulgular ve Yorumları	54
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	58
ÖNERİLER	61
KAYNAKÇA	62
EKLER.....	74

ÖZGEÇMİŞ..... 77

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre karakter eğitime yönelik öz yeterliliklerine ilişkin t testi sonuçları	42
Tablo 2: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre karakter eğitime yönelik öz yeterliliklerine ilişkin t testi sonuçları	42
Tablo 3: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre karakter eğitime yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testi sonuçları	43
Tablo 4: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre karakter eğitime yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	43
Tablo 5: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre karakter eğitime yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testi sonuçlar.....	44
Tablo 6: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre karakter eğitime yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	44
Tablo 7: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre karakter eğitime yönelik öz yeterliliklerine ilişkin t testi sonuçları	45
Tablo 8: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin t testi sonuçları	45
Tablo 9: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin t testi sonuçları.....	46
Tablo 10: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin t testi sonuçları.....	46
Tablo 11: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	46
Tablo 12: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	47
Tablo 13: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	47
Tablo 14: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	48
Tablo 15: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları.....	48
Tablo 16: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları	49

Tablo 17: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları	49
Tablo 18: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	49
Tablo 19: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları	50
Tablo 20: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları	50
Tablo 21: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	51
Tablo 22: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin t testi sonuçları.....	51
Tablo 23: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin t testi sonuçları	51
Tablo 24: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin t testi sonuçları	52
Tablo 25: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları	52
Tablo 26: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları	53
Tablo 27: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları	53
Tablo 28: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	54
Tablo 29: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları	54
Tablo 30: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülteye göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları	55
Tablo 31: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları.....	55
Tablo 32: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları.....	55

Tablo 33: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları	56
Tablo 34: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları	56
Tablo 35: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları	57

GİRİŞ

21. yy'da dünyada yaşanan sosyal, siyasi, ekonomik ve bilimsel gelişmeler insanların yaşam şartlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Değişen yaşam şartları insanların ahlaki ve insani değerlerinde ve karakterlerinde birtakım değişimlere neden olmaktadır. Bundan dolayı insanların gündelik, iş ve eğitim hayatında çeşitli davranışlar gözlemlenmektedir. Bu noktada bireylerin karakter eğitimi önem arz etmektedir. Karakterli, erdemli ve ahlaklı insanlar yetiştirmede ebeveynler kadar eğitim kurumlarına da önemli görevler düşmektedir. Eğitim kurumlarında verilen karakter eğitiminde öğretmenlerin de öz yeterliliklerinin etkisi çok önemlidir. *Gençleri beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde geliştirmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek eğitim sistemimizin (MEB, 1973) temel amaçlarından* Bu amaçlardan dolayı iyi bir karakter eğitimi verebilmek için öğretmenlerin de öz yeterliliklerinin gelişmiş olması önem arz etmektedir.

Ülkemizde ve dünyada karakter kavramı ile ilgili farklı tanımlar görülmektedir. Ancak bu tanımlara bakıldığında ortak bir anlam birliği görülmemektedir. Ayrıca karakter eğitimi, değer eğitimi, ahlak eğitimi, erdemlilik eğitimi gibi birbirine benzeyen kavramlar tanımlarda kullanılmaktadır.

Karakter eğitimi en genel anlamıyla "örtük veya açık program aracılığıyla, yetişen yeni nesle temel insani değerleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olma gayretinin ortak adıdır" (Ekşi, 2003, 79).

Karakter, davranış, düşünce ve duygularla ortaya çıkan olumlu özellikler bütünüdür (Park ve Peterson, 2006a). Dünyada ve ülkemizde uzun sürede mutlu olabilmek amacıyla bireylerin, ebeveynlerin ve öğretmenlerin olumlu karakter geliştirebilmeleri için çaba göstermeleri gerekmektedir. Bunun için karakter eğitimi sosyal, siyasi ve ekonomi gibi hemen hemen her alanda kapsamlı bir çerçeve sunmalıdır. Türkiye'de karakter eğitiminin geliştirilmesi, öğrencilerin bütünsel olarak gelişimleri ve öğretmenlerin karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerinin geliştirilmesi için önemli görülen karakter kuvvetlerinin değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Bu noktada öz yeterlilik algısına da önem vermek gereklidir. Karakter eğitimi verilirken eğitimcilerin öz yeterlilik algılarının incelenmesinin karakter eğitiminde kalitenin artmasını sağlayacaktır.

Bir kişinin istenen bir hareketi gerçekleştirmek için o kişi tarafından algılanan yeteneği öz-yeterlilik tanımlanmaktadır (Bandura, 1986). Öz-yeterlilik kavramı, Bandura tarafından ortaya çıkarıldığından günümüze değin psikoloji, sosyal bilgiler eğitimi, matematik ve fen eğitimine kadar çeşitli alanlarda birden fazla alanla bağlantı kurularak incelenmiştir. Öz-yeterlilik, bireyin bir görevi başarabileceğine olan inancıdır.

Öz-yeterlilik kavramıyla ilgili en önemli kavramlardan biri öğretmenin öz-yeterlilik algısıdır (Bandura, 1997).

Öğretmenlerin öz-yeterlilik algıları görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirirken ve öğrencilerinin başarılarını etkilemeleri açısından önem arz etmektedir. Bu noktada bir öğretmenin, yeteri kadar motivasyonu ve güdülenmesi olmayan öğrencileri bile öz yeterlilik algısıyla başarıya götürebileceği unutulmamalıdır. Öz yeterlilik inancı kuvvetli olan bireyler karşılaştıkları herhangi bir sorunda hemen yılmadan ve kararlılıkla sorunları başarıyla çözüme ulaştırabilmektedir. Aynı zamanda öz yeterlilik davranışların oluşması ve şekillenmesinde önemlidir. Öğretmen öz yeterliliği kavramı sınıf yönetimi konusunda yeterli olması, öğretim yöntem ve tekniklerini etkili kullanması ve öğrencilerin başarılarını en üst seviyeye getirmesi konusunda yeteneklerinin farkında olması anlamına gelmektedir.

Öğretmenlerin öğretim görevini yerine getirebilmek amacıyla gereken davranışları ortaya koyacakları konusundaki inanışları öğretmenin öz-yeterlilik inancı, olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz ve diğerleri, 2004).

Öğretmenin öz-yeterlilik inançları öğrencinin güdülenmesine önemli ölçüde etki etmektedir. Bu güdülenme ile öğrenciler akademik ve karakter eğitimi alanında önemli başarılar elde etmektedir. Bandura (1986), öğretmenin öğretim öz-yeterliliğe olan inancın sınıfta başarıyı etkilediğini belirtmektedir.

Öğretmenin eğitim durumlarını yönlendirmesi, öğretim ilke ve yöntemlerini uygulaması, öğrencilerin karakter ve akademik yönden gelişimlerine katkı sağlaması, yönüyle öğretmenin öz-yeterlilik inancı önem arz etmektedir. Daha önce öğretmenlerin öz-yeterliliğiyle yapılmış çalışmalar incelendiğinde genellikle öğretmenlerin kendi alanlarına veya mesleğe yönelik öz-yeterlilik inançları ve

öğretmenlerin cinsiyetlerine, bölümlerine, okullarına ve akademik anlamda başarılarına göre değişikliğinin araştırıldığı gözlemlenmektedir. Bu nedenle, yapılan bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin öz-yeterliliklerini ortaya koymak ve incelemek yönünden önemli görülmüştür.

Sosyal Bilgiler, bireylerin vatandaşlık yetilerini geliştirmek amacıyla beşeri ve sosyal bilimlerin birleşiminden meydana gelmiş bir derstir. Sosyal bilgiler ekonomi, tarih, hukuk, tarih, antropoloji, coğrafya, arkeoloji, felsefe, sosyoloji ile siyaset bilimi vb. beşeri alanlardan oluşan bir disiplindir.

Küreselleşen dünyada, sosyal bilgiler programının amacı kültürel olarak farklılık oluşturan toplumun demokratik bir vatandaşı olarak halkın yararına bilgiye yönelik, akılcı kararlar alabilme yeteneğini geliştirebilmek amacıyla gençlere yardım etmektir (NCSS, 1992).

Sosyal Bilgiler dersinin tarihi 20. yy başlarına kadar dayanmaktadır. Ülkemizde Sosyal Bilgiler adıyla 1968 yılında okullarda okutulmaya başlanmış ve uygulanmıştır. Konu alanı yaklaşımı yönünde vatandaşlık (yurttaşlık), coğrafya ve tarih (disiplinleri) dersleri içerisinde öğretilen konular, “sosyal bilgiler” adıyla birleştirilerek 1968 yılında yapılan öğretim programı değişikliğiyle ilkökulda 4. ve 5. sınıflar ile ortaokul 1. 2. ve 3. sınıflarda okutulması yönünde karar verilmiştir (Ata, 2009; MEB, 1968; Safran, 2008).

Ülkemizde 1968 yılından önce Sosyal Bilgiler öğretmeni yetiştirmeden bahsetmek pek mümkün değildir. 1997 yılından itibaren eğitim fakültelerinin değişim süreci ile birlikte Sosyal Bilgiler öğretmeni yetiştirilmesi adına önemli bir adım atılmıştır. Bu yıldan itibaren eğitim fakültelerinde Sosyal Bilgiler öğretmenliği programı açılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenliği programında özellikle vatandaşlık bilgisi alt disiplininde bireylerin topluma uyumlu, toplumsal normlara uyum gösteren ve bireyin olumlu karakter yapısına yönelik eğitimi önem arz etmektedir. Bu durumda Sosyal Bilgiler dersinde karakter eğitimi çok önemlidir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bireylere insani değerler kazandırmaları, doğru olan davranışlara öğrencileri yönlendirmeleri, ileriye yönelik düzgün vatandaş yetiştirmeleri karakter eğitimi ile yakından ilişkilidir. Bu yakın ilişkiler nedeniyle sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli vazifeler düşmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bütün bunları yapabilmeleri için, kendilerinde başarıyı ortaya çıkarabilecek öz yeterliliklerin var olduğunu ortaya koymaları gerekmektedir. Bu durum da büyük ölçüde öğretmenlerin öz yeterlilik

algılarıyla yakından ilişkilidir. Sonuç olarak karakter eğitimini etkili bir şekilde vermenin yolu ise öğretmenlerin öz yeterliliği ile ilgilidir.

Öğretmenlerin istenen sonuçları başarma kapasitelerine ve kendi yeteneklerine inanmalarını sağlamada, öğretmenin öz-yeterliliğinin oluşturulması önem arz eder. (Milson ve Ekşi, 2003: 102).

Yapılacak bu çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bireylerin karakter eğitiminde öz yeterliliklerinin incelenmesi ve öğretmenlerin davranışlarının şekillenmesinde ve daha iyi bir seviyeye getirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Problem Durumu

Bu çalışmada “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterliliklerinin İncelenmesi” konusu araştırılarak, öğretmenlerin karakter eğitime bakış açıları, karakter eğitimi ile ilgili öz yeterliliklerinin incelenmesi ve eğitim süreci içerisindeki değişimler ele alınacaktır.

Öğretmenin eğitim- öğretim sürecinde anlamlı öğrenmeyi sağlayan ve eğitim ve öğretime rehberlik sağlayan bir görevi olduğunu bilmekteyiz. Aynı zamanda öğretmenin öğrenci açısından büyük bir rol olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu noktada öğretmenin, öğrencinin karakter gelişimine büyük katkıda bulunması önemlidir. Özellikle Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitime ilişkin öz yeterlilikleri ilgili algıları araştırma açısından önem arz etmektedir. *Öğretmenlik mesleği için ihtiyaç duyulan yeterlilikleri kazanabilmek amacıyla öğretmenlerin, iyi bir eğitim almalarının yanında onların görev ve sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirebilecekleri inancına sahip olmaları gerekmektedir (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran, 2004).* Bu nedenle öğretmenlerin mesleğinin gereklerini yerine getirebilmeleri, üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirebilmeleri için öz yeterliliklerinin farkında olmaları gerekmektedir.

Öte yandan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öz yeterlilik algıları ile karakter eğitimine bakışları arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak bu durumun eğitim ve öğretime yansımaları bu araştırma da incelenecektir.

Alt Problemler

Yukarıda ortaya konulan problemin daha ayrıntılı incelenebilmesi amacıyla araştırmanın alt problemleri aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilikleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilikleri mezun oldukları fakültelere göre farklılık göstermekte midir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilikleri eğitim düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilikleri yaşa göre farklılık göstermekte midir?
5. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilikleri mesleki kıdemlerine göre farklılık göstermekte midir?
6. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilikleri sosyo-ekonomik düzeye göre farklılık göstermekte midir?
7. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilikleri karakter eğitimi almalarına göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin öz-yeterliliklerinin incelenmesi, değişkenler arasında anlamlı farklılık olup olmadığı ve öğretmenlerin karakter eğitimi, öz yeterlilikle ilgili görüşlerinin incelenmesidir.

Erdemli ve ahlaklı bireyler yetiştirmek, uzun zamandır eğitimcilerin üzerinde çalıştıkları bir konudur. Sosyal Bilgiler eğitimi, karakterli ve ahlaklı bireyler yetiştirmek amacıyla, uygun bir ortam oluşturmaktadır. Öğrenciler coğrafya, tarih vatandaşlık bilgisi ve diğer sosyal bilgiler alt disiplini eğitimini öğrenirken aynı zamanda Sosyal Bilgiler dersinde karakter eğitimini de öğrenirler. Karakter eğitimi toplumsal düzenin sağlanmasında, bireyin topluma uyum sağlamasında ve erdemli birey yetiştirme açısından önemlidir. Sonuç olarak karakter eğitiminde sosyal bilgiler dersi bir araç olarak anlam taşımaktadır. Aynı zamanda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin öz yeterlilik algılarının da önemi büyüktür.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının düzeyini belirlemek ve bununla birlikte sonuçlarının anlamlı bir şekilde farklılık göstermesi adına bu çalışma önem kazanmaktadır. Öğretmenlerin öz yeterlilik inançları öğrencilerin hem akademik başarılarını etkilemesi hem de öğrencilerin motivasyonunu etkilemesi neden olmaktadır. Bununla birlikte yüksek ve güçlü öz yeterlilik inancına sahip öğretmenler daha iyi eğitim vermek, iyi bir plan ve program yapabilmek adına çok daha eğilimli oldukları gözden kaçırılmamalıdır. Sonuç olarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin öz yeterliliklerinin incelenmesi adına yapılmış çok az sayıda araştırma ve çalışma bulunması nedeniyle bu çalışmanın yapılması önemli ve gerekli görülmüştür. Diğer taraftan araştırma sonuçlarının, bu alanla ilgili araştırma yapacak akademisyenlere kaynak sağlama, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerini değerlendirebilmelerine yönelik bilgilere ulaşmalarına yararları olacağı düşünülmüştür.

Sayıtlar

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerin veri toplama araçlarını içtenlikle, objektif, doğru olarak ve gerçek görüşlerini yansıtacak şekilde, yanıtlamışlardır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlik Ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Kayseri Melikgazi ilçesine bağlı 48 ortaokul ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.

Araştırmanın sonuçları sadece araştırmanın örneklemini içinde yer alan Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları ve Melikgazi ilçesi içerisinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ile genellenebilir.

Araştırma kapsamında yer alan karakter eğitimine dair kazanımlar sosyal bilgiler dersi ve ortaokul öğretim programında yer alan kazanımlarla sınırlıdır.

Tanımlar

Sosyal Bilimler Dersi Öğretim Programı: *Sorumlu ve iyi vatandaş yetiştirmek için, ilköğretim okullarında (ortaokul) sosyal bilimler arasından seçilmiş bilgiler ışığında, toplumsal hayatla ilgili tutum, beceri, temel bilgi ve değerleri öğrencilere kazandırmanın hedeflendiği öğretim programı (Erden, t.y.).*

Karakter Eğitimi: *Yeni yetişen nesile, temel insani değerlere karşı duyarlılık oluşturma, onları davranışa dönüştürme ve temel insani değerler kazandırma konusunda yardımcı olmak amacıyla bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi çabasıdır. (Ekşi, 2003:79).*

Öz-yeterlilik: *Belirli bir performansı göstermek amacıyla kişinin gerekli olan etkinlikleri bir araya getirip başarılı olarak performansı yapma kapasitesine yönelik kendi yargısıdır (Bandura, 1982).*

Karakter: *Bireyin davranışlarında, düşüncelerinde ve duygularında ortaya çıkan pozitif özelliklerden oluşan çok boyutlu bir yapıdır (Park ve Peterson, 2006a).*

Kisaltmalar

Meb : Milli Eğitim Bakanlığı

ÖYEGM : Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü

I. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde Sosyal Bilgiler öğretmenliğinin dünya ve Türkiye’deki geçmişi, Sosyal Bilgiler öğretmenliği programının içeriği ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri, diğer öğretmenlerin karakter eğitimine ilişkin öz-yeterlilik algılarıyla ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış olan yayın ve araştırmalar ele alınmıştır.

1.1. Sosyal Bilgiler Programı

Sosyal bilgiler, temel yurttaşlık yeteneklerini artırabilmek amacıyla toplumsal ve insana dair disiplinlerin birleşmesiyle meydana gelen bir alandır. Sosyal bilgiler programında çeşitli bilimler bulunmaktadır. Bunlar; antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, sosyolojidir. Beşeri bilimlerin yanı sıra doğa bilimleri ve sayısal bilimlerden uygun olabilecek konularla eş yönlü çalışma imkânı sağlamaktadır. Sosyal bilgilerin dersinin temel amacı, küreselleşen dünyada, kültür açısından farklılık arz eden, demokratik bir sosyal yapı içinde vatandaş olarak kamuoyu lehine zihinsel, akılcı karar vermeye yönelik yetenekleri geliştirmek amacıyla bireylere yardımcı olmaktır (NCSS, 1992).

Sosyal Bilgiler adıyla bu programın bir ders olarak ortaya çıkması 20.yy başlarına kadar dayanmaktadır. Kavram olarak Sosyal Bilgiler ismi 1916 yılında ilk kez Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaokullarda eğitim ve öğretim programlarının içerisinde yer almıştır. 1916 yılından bu yana da ve halen günümüzde sosyal bilgiler dersi olarak değişim ve gelişimini devam ettirmektedir.

1962 yılında ülkemizde “Toplum ve Ülke İncelemeleri” dersi olarak okutulan Sosyal Bilgiler dersi 1968 yılında eğitim ve öğretimde yapılan bazı değişikliklerle birlikte tarih, coğrafya ve temel yurttaşlık dersleri tek çatı altında toplanarak “sosyal bilgiler” adı altında ilkokul kademesindeki 4. ve 5. sınıfların; ortaokul kademesinde ise 6,7 ile 8. sınıfların müfredatına konulmasına kararlaştırılmıştır (Ata, 2009; MEB, 1968; Safran, 2008).

1985 yılına gelindiğinde Talim ve Terbiye Kurulu'nun aldığı bir kararla sosyal bilgiler dersinin yerine Milli Tarih, Milli Coğrafya, Vatandaşlık Bilgisi adıyla üç farklı ders olarak okullarda okutulmaya başlanmıştır. Sosyal bilgiler programı ile ilgili yapılan bir diğer değişiklikle 2004 yılında Sosyal Bilgiler dersi adıyla ortaokullarda okutulmaya devam edilmiştir. En son yapılan değişiklikle 2006 yılında programa son şekli verilerek yükseköğretimde eğitim fakültelerinin ilköğretim programlarında sosyal bilgiler lisans programı yerini almıştır.

1.2. Karakter Eğitimi

Genel anlamda karakter eğitimi “örtük veya açık program aracılığıyla, yetişen yeni nesle temel insani değerleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olma gayretinin ortak adıdır” (Ekşi, 2003, 79).

Dünyada meydana gelen yeni dönüşümsel değişimle birlikte, karakter eğitimi bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmıştır. Bireylerin değer eğitimine yönelik beklenti durumları aile faktöründen okul faktörüne geçmesiyle birlikte eğitim ve öğretim kurumlarında karakter eğitimi programların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Eğitim ve öğretim çağına gelmiş her bireyin ahlâkî davranışlar ile kararlar ortaya koymasına yönelik beceri ve değerle bütünleştirilmesi okulların temel hedefi olarak görülmektedir (Ekşi, 2003).

Karakter eğitiminde okulların çok daha etkili bir yapıya sahip olmasını savunan ve eğitim öğretim kurumlarında işleme konacak bir karakter eğitimi için gerekli prensipleri ele alan T.Lickona'ya göre, iyi bir karaktere sahip birey yetiştirmek için ilk yol aileye düşen sorumlulukla birlikte bunun dışında eğitim kurumlarının, toplumun ve bireylere hizmet eden kişilerin ve de toplulukların ortaklaşa paylaştığı sorumluluktur. Karakter eğitiminde eğitim kurumlarının ön planda tutulmasının önemli nedeni ise bireylerin karakter eğitiminde ailelerinden yeterli kadar destek alamayışı ve din eğitimi veren kurumların çocukların yaşamlarında çok az yer kaplamasındandır. (Lickona, 1991).

Günümüz yaşam koşullarına bakıldığında medyanın çocuklar üzerinde kayda değer etki ettiği söylenebilir. Bundan dolayı medya gündelik hayatta çocukların yaşamının önemli bir bölümünde yer alırken televizyon karşısında ahlaki yargıları model olarak

almaktadır. Ancak medyanın var olma nedeni temelde tanıtım yapma, pazarlama ve iletişim kurmadır. Böylelikle medyanın içeriği ile amacı tüketim yaptırmaktır. Medyanın bireyleri yani gençleri ahlaki olarak etkilemeleri, medyanın olması gereken amaçlarından uzaklaşması sorun oluşturmaktadır. Sonuç olarak özellikle genç yaşta bireylerde oluşan kötü davranışlarda önemli ve genel anlamda artışlar söz konusudur. Bu nedenle özellikle çocukların medyanın tesirine karşı ebeveynlerin kontrolü tek başına yeterli olmayarak bu nedenle ahlak eğitiminde eğitim kurumlarının önemi artmıştır.

Karakter eğitiminde okulların işlevi, küreselleşmenin etkisine engel olan bir araç olarak düşünülmektedir. Dünyada egemen olan dominant kültürlere ait faktörleri ve buna bağlı olarak her zaman ve her mekanda etkili olan küreselleşmeye karşılık yerel toplumların, kendilerini korumak içinde de mühim görülmelidir (Pamuk, 2007).

1.3. Karakter Eğitiminin Amacı

Karakter eğitiminin amacı; bireylerin küçük yaşlarda anlayışa sahip insan, ahlaki açıdan değerlere sahip, üretici kişi olma ve küçük yaşlarda öğrendiklerini gençlik döneminde uygulayan, doğru karar veren ve yaşama amacını anlayan birey yetiştirmektir (Battistich, 2005).

Öğretmenlere karakter eğitiminde doğrudan yaklaşımlara yönelik öneriler olağandan daha da çok görevler yüklemektedir. Olumlu rol modeli olmak, içerik kapsamında ahlakla alakalı mevzularda düşünebilme imkanı sağlamak, sınıf iklimi içinde ahlak uygun davranış sergilemek ve sınıf dışında karakter eğitimini hayata geçirmek görevler içerisinde yer almaktadır. (DeRoche& Williams, 1998; Lickona,1991; Ryan&Bohlin, 1999; Wilay, 1998; Wynne, 1997; Akt: Milson& Ekşi,2003).

Bugün toplumun önemli bir kesiminin becerikli teknisyenler olarak gördükleri öğretmenlerden beklentileri içerisinde temel ahlaki değerleri öğrenciye aktarması, ahlaki bir rehber ve örnek olması da yer almaktadır. Öğretmen öğrencilerin yaptığı istenmeyen davranışları gözden kaçırmamalı ve düzeltmeye çalışmalıdır. Bunlara ek olarak öğretmen yeri geldiği zaman derslerde, ahlak eğitimi vermek amacıyla fıkra, masal, öyküler veya gerçek hayattan kesitler anlatarak, öğrencilerin çıkarım yapmalarını sağlayabilmelidir (Haydon, 1997; Ulusoy, 2007).

Yapılandırmacı eğitime göre öğrencilerin kendi kanılarını oluşturabilmeleri için öğretmen çeşitli ufuklar açar. Bireylerin kendi hayat yolunda anlam oluşturarak yaşamlarında sorgulama yapmak, kendilerine yönelik strateji geliştirmek, denence kurmak, riski göze almak, uygulamalarını ve anlamadıklarını yapılandırmak adına cesaretlendirilirler (Rusnak, 1998).

1960 ve 1970 yıllarına gelindiğinde karakter eğitimi insancılığın yükselme göstermesiyle beraber öneminin azaldığı görülebilir. Bu yıllarda en çok konuşulan bireylerin kendine ait değer yargılar olduğu ve kesin doğruların olmayacağıdır (Ekşi, 2003).

1980'li ve 1990'lı yıllarında bireylerde olumlu karakter oluşturabilmek için karakter eğitimi tekrardan gündeme gelmiştir. Karakter eğitiminin yeniden ortaya çıkması ebeveyn yapısındaki olumsuz değişimler, bireylerin kişilik yapılarının yok olmasına ve sosyal çevrenin çocukları korumaya yönelik ahlak açısından birliktelik düşüncesine bağlıdır (Lickona,1993).

1980 ve 1990 yıllarında değerlerin gün yüzüne çıkarılmaması tavrını ahlaki açıdan değişken ve karakter gelişimi amacıyla olumsuz gören bazı öğretmenler karakter eğitiminin geri gelmesini savunmuşlardır (Milson ve Ekşi, 2003).

1.4. Dünya'da Karakter Eğitimi

Karakter eğitimi faaliyetlerine başlangıç olarak Antik Yunan milat alınmaktadır (Ling ve Stephenson, 1998; Healea, 2006).

Sokrates; realist bilgiyi elde etmek, sade ve detaylı olmayan bilgidan kurtulmak amacıyla bireylerin hayatlarında ve eylemlerinde örnek aldıkları düşünceyi sorgulamış, böylelikle bilgi ve ahlaki problemlere ilişkilendirmeye bağlamıştır (Köknel, 2003).

Karakter eğitimi resmi olarak 1860lı yıllarda Amerika' da ortaya çıkmıştır. Karakter eğitimi tabiri Amerika menşeli bir kullanım olmasından dolayı bu ifadenin tarihi kapsamı genellikle Amerikan tecrübesini yansıtmaktadır (Ekşi ve Katılmış, 2011). Bu nedenle karakter eğitiminin tarihi söz konusu olduğu zaman yaklaşık 300 yıllık bir tarihi geçmişi olan Amerikan tecrübesi öne çıkmaktadır (Nash, 1997).

Karakter eğitimi ile ilgili geçmişe bakıldığında Büyük Britanya Krallığı'nın Amerika kıtasını kolonileştirmeye başladığı döneme kadar gitmektedir. Bu dönemde Hristiyan

gruplar kendi ahlâkî tutumları ve dini inançlarına çok sıkı bağlı topluluklar oluşturabilme amacı taşımışlardır. Bundan dolayı birçok kolonide yukarıdaki amaçlarını uygulayabilmek amacıyla etkinliklere başladılar. Hristiyan gruplar eğitimi aile ve kilisenin denetimindeki etkinlik ortamı olarak düşündüler. Bundan dolayı Harvard, Princeton ve Yale gibi üniversiteler karakter oluşumu ve eğitimiyle ilgilendiler (Ekşi ve Katılmış, 2011).

Karakter eğitimiyle ilgili farklı düzenlemeler uygulanmıştır. Karakter eğitime yönelik 1992 yılında Aspen Bildirisi ilan edilmiş ve karakter eğitimi üzerine Aspen bildirisine katılanlar burada karakter eğitiminde anlaşarak, (saygı, sorumluluk, dürüstlük, başkalarını önemseme, güvenilirlik, ve vatandaşlık) gibi konuları gündeme getirmişlerdir (Uysal, 2008).

Karakter Eğitimi Manifestosu 1996 yılında Aspen Bildirisinden sonra ilan edildi. Bu manifesto ile karakter eğitiminin tanımı yapılmış yol gösteren 7 kuralı, öğretmenlere ve velilere takdim eden yenilik unsurundaki ilk belgedir.

1.5. Türkiye’ de Karakter Eğitimi

Karakter eğitimi içerisinde Türk tarihine bakıldığında, Türk devletleri içinde karakterleri çeşitli sınıflara ayırabilmemiz mümkündür. Bu durumda İslam öncesi alp kavramı, normal dönemlerde veli ile gazi kavramı ve yakın tarihimizde yurttaş kavramını görmekteyiz. Alp insanı kavramına bakıldığında hikayeler de alçakgönüllü, merhamet sahibi, sakin bir insan olarak tanımlanır (Sümer, 1980). İslamiyet sonrası karakterlere bakıldığında daha çok İslamiyet’in temelini oluşturan davranış ve değerlerin yer aldığı dinin yasak ve emirleri karaktere etki etmektedir. Bu durum karakter eğitiminde kırılma noktası olarak görülmektedir. Türklerin İslamiyet’i kabulüyle Abbasilerden edindiği medrese eğitimi ile birlikte karakter eğitiminde İslam’ın temelleri önem kazanmıştır. Sonuç olarak Alp insan kavramı veli ve gazi kavramına dönüşmüştür. İslam dinin kabulüyle düşmanla mücadele içinde olanlara, “gazi”; sakin, nefsiyle mücadele edenlere “veli” adı verilmiştir. (Akyüz,1994).

Osmanlı Devleti ve Anadolu Selçuklu Devletine bakıldığında Abbasiler döneminde ki gibi veli ve gazi insan anlayışı devam etmiştir. 1773 yılına gelindiğinde özellikle batı tarzında eğitim veren okullarla değişim yolunda adım atılarak yabancı hocalar ve

kitaplarla Osmanlı toplumu etkilenmiş ve Avrupa'ya gönderilen öğrencilerin dönmesiyle birlikte toplum daha çok etkilenme yaşamıştır. Eğitim yaşanan bu gelişmelere bağlı olarak Devlet'in tüm eğitim kurumları etkilenmiş, medrese eğitimleri azalmıştır (Doğan, 1997). Daha sonra Anayasaya "Laiklik" ilkesinin girmesiyle (Goloğlu, 2007) Türk halkının karakteri biçimlenerek Osmanlı devletiyle kültürel bağı zayıflamış aranan özellikler farklılık arz etmiştir. Sonuçta ortaya çıkan yeni tip dünyaya yönelik ve bağlantısız bir yurttaştır. Böylece toplumda hukukun kaynağı ilahi olarak değil, beşeri olarak görülmektedir (Sıddık Sami, 1933). Türk insanının karakter özelliklerindeki değişimle birlikte değişim her alanda kendini göstermiştir (Sırrı ve Mehmedoğlu, 2015).

1.6. Karakter Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi

Okulların önemli görevlerinden biride Karakter eğitimidir. Bu çerçevede öğrencileri istenilen niteliklerde eğitebilmek amacıyla bazı derslere ve öğretmenlere önemli ölçüde görev düşmektedir. Bu derslerden birisi de Sosyal Bilgilerdir. Sosyal Bilgiler dersinin temellerine bakıldığında iyi bir yurttaş yetiştirebilmek adına Türkiye'de yaşayan, Atatürk milliyetçiliği ile birbirine bağlı, Cumhuriyet yıllarındaki kazanımlara sahip olan, geçmişteki ve şu anki değerlerimize sahip çıkan, bunun yanında günümüz şartlarına ve evrensel değerleri önemseyen yeni bireyler oluşturabilmek için bu ders okutulmaktadır. Ülkemizde etkin, üretici, iyi huylu, vatansever ve insancıl değerleri benimseyen nesiller yetiştirmek için iyi bir Sosyal Bilgiler eğitimi şarttır (Safran, 2008: 15). Bu yönüyle Karakter Eğitimi ve Sosyal Bilgiler dersi birbirine bağlı, tamamlayıcıdır (Johnson, 2009: 259).

Karakter eğitiminin ilgi alanına bakıldığında Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilere sevgi ve saygı, insancıl değerlerin kazandırılması, düzgün davranışlara yönelme, yaptıkları yanlışlıklar üzerinde düşünmelerini, iyi vatandaş olabilmeyi öğretmesi önemlidir. Temel insancıl değerleri kazanmada ve iyi vatandaşlar yetiştirmede Karakter Eğitiminin amaçlarındandır (Dönmez ve Avcı, 2011).

Karakter Eğitimi ve Sosyal Bilgiler arasında oluşan bu yakın bağlantı nedeniyle Karakter Eğitiminde Sosyal Bilgiler öğretmenlerine önemli vazifeler düşmektedir. Bundan dolayı Karakter Eğitiminin etkili bir şekilde olabilmesi için Sosyal Bilgiler

öğretmenlerine her şeyden önce öğrencilerin karakterini etkide bulunma ve çevreden gelen olumsuz etkiler ile mücadele edebilme imkanına inanması gerekmektedir (Ekşi, 2003: 105). Vatandaşlık eğitimi ile karakter eğitimi arasında önemli bir ilişki olduğu inkar edilemez. Nihayetinde iki yaklaşımda temel soru olarak karşımıza çıkan “nasıl bir insan olmak gerektiğidir. İlköğretim sosyal bilgiler müfredatında yer alan Sosyal bilgiler dersinin amaçları çerçevesinde *Türk büyüklerine saygı, aile birliğine önem verme ve vatanseverlik, bağımsızlık, bayrağa ve istiklal marşına saygı, tarihsel mirasa duyarlılık, kültürel mirasa duyarlılık, vatanseverlik* vb. değerler yapıları yurttaşlık eğitimi ile ilgili doğrudan alakalıdır. Karakter eğitiminde yer alan programlar ile ilköğretim sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerlerin birbiriyle bütünlük gösterdiği görülmektedir. Bu bütünlük insanların çağa uygun sorunlarına çözüm getirip bireylerin kendini gerçekleştirmesine ve istediklerinin yerine gelmesi süresinde karakter eğitimi programları ve sosyal bilgiler dersini birbiriyle etkileşim içine sokmuştur. Karakter eğitimi ile ilgili sorunlardan birisi de karakter eğitimi programlarının akademik manada müfredata yeteri kadar koyulmaması yani karakter eğitimi için ek bir süreye ihtiyacın ortaya çıkmasıdır (Pamuk A, 2007).

Karakter eğitiminin gizil müfredatla (hidden curriculum) uygulanmasıyla bütün bu sorunların ortadan kaldırılması mümkündür(Yüksel,2005). Nitekim karakter eğitiminin temelinde ve değerlerin belirginleşmesinde kültür önemli bir parçadır. Mills (2000) değerleri “*Sosyal bilimlerin kapsamında yer alan değerler Batı toplumunda yaratılmış değerler arasından seçilmiş değerlerdir*” şeklinde tanımlar. Toplumun her kesiminin kendine özgü sorunları ve bu sorunların çözümüne ilişkin kendine özgü de çözümleri vardır. İlköğretim sosyal bilgiler müfredatının, batı yönlü karakter eğitimi programlarıyla kültür sürecine uyarlanması başarılı algılanmaktadır. Milliyetçiliğin merkezi devlet yapısı, sosyal bilgiler dersi müfredatı içinde ve kendi kültürel anlamı doğrultusunda yer alması programın pozitif taraflarındandır (Dilek 2007,48).

1.7. Öz-Yeterlilik

Bandura tarafından ilk defa Öz-yeterlilik kavramı “Self Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change (1977)” adlı makalede yer almıştır. Bandura (1977) öz-yeterlilik kavramını “Bireyin bir görevi yerine getirmedeki yeteneği hakkındaki

yargısıdır.” olarak tanımlamıştır. “Öz yeterlilik” kavramı iki ögeli yapıdan oluşmaktadır. Bunlardan biri genel olarak bir sonuç beklentisi, bir diğeri ise bireyin davranışlarının istenilen bulguya ulaşması inancından oluşmuş yapıdır. Bireyin davranışa karar vermek amacıyla gereken kabiliyete sahip olduğu inancı ile davranışın bulgulara yönlendirilmesi güveniyle o davranışı yerine getirebilmesidir (Soodak ve Podell, 1993). Öz-yeterlilik kişinin kendisini ne olarak gördüğünü yansıtır. Kişilerin gelecek yaşamda önlerine çıkabilecek güç bir durum karşısında sorunun üstesinden gelebilmede ne kadar başarılı olabileceğine dair yargıdır (Ulusoy, 2003). Sosyal öğrenme kuramına bağlı olarak öz-yeterlilik kavramı (Hamurcu, 2006; Özçelik ve Kurt, 2007), eylemlerin oluşması adına etkili bir güdülenme ile kuvvet sağlamaktadır. Kişilerin davranışı ortaya koyması, gereken etkinliği oluşturmasını, farklı durumlarla mücadele edebilmesini, herhangi bir işi başarabilme yeteneği hakkındaki algısına etki eden; inanç ve yargı öz-yeterlilik olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifade şekliyle öz-yeterlilik kişilerin yeteneklerinin bir faydası değil, yeteneklerini uygulayarak yapabildikleri işlere dair yargılarının bir sonucudur (Gürçan, 2005). Öz-yeterlilik inancı; geçmişte yaşanmış gözleme ve tecrübelerle yönelik, duyuşsal tecrübeler ve iknâ sürecine yönelik belirlenmektedir (Akkoyunlu ve Orhan, 2003). Öz-yeterlilik sürecine en büyük katkıyı sağlayan hususlar bu maddeler içinde stres ve kaygılarla baş etmeyi öğrenmektir (Kaya, 2007:431; Yesilyaprak, 2007:230; Senemoğlu, 2005:228-229). Öğretmenlere ait yeteneklerle, öğrenme ve öğrencide bağlılık vb. davranışları oluşturabileceği inancıdır (Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy, 2001).

1.8. Öz-yeterlilik Algısının Kaynağı

Kişilerin öz-yeterlilik algısını bir görevi başarması veya başaramaması beklentisi etkilemektedir (Senemoğlu, 2001). Bandura'nın 1977 yılında yaptığı açıklamayla öz-yeterlilik algısı dört temel kaynaktan etkilenmektedir. Bu kaynaklar;

1. Kişisel Deneyimler: Kişilerin kendisinin doğrudan yaptığı başarılı veya başarısız etkinlikler sonunda ortaya çıkan bilgiden oluşur. Aynı zamanda öz-yeterlilik kaynakları içinde en etkili olanıdır. Bu yeterlilik inancı, kişilerin yapmış olduğu davranışın kişide oluşturduğu başarı ya da başarısızlığın seviyesini temel alır. Bu güçlü yeterlilik düşüncesi, sabırla yapılan çabayla geliştirilebilir. Kişiler, güçlülere

karşı, aldığı görev karşısında “gereken her imkana sahip olduğuna” inandığı vakit, öz-yeteneklerine daha kuvvetli bir biçimde inanır (Tschannen-Moran, Woolfolk Hoy ve Hoy, 1998).

2. Dolaylı Deneyimler: Kişilerin kendisine yakın başka bireylerin başarılı veya başarısız etkinlikleri, kişilerin benzer etkinlikleri kendisinin de başaracağı veya başaramayacağına yönelik yargısını kuvvetlendirir. Kişiler diğer kişilerin tutumlarını, başarılarını ve yaşam şekillerini gözlemler. Gözlemcinin diğer modelleri gözlemlemesi kendi kapasitesine yönelik inancını yükseltir (Bozgeyikli 2005).

3. Sözel İkna: Kişilerin öz-yeterlilik algısını, başaracağına veya başaramayacağına yönelik yönlendirmeler, öğütler etkiler. Öz-yeterliliği geliştirmek amacıyla kullanılan üçüncü seçenek sözel ikna yoludur. Bireyin göreviyle alakalı ortaya koyduğu davranışa yönelik diğer bireylerin, insanların o görevi başarı ile yapabileceğine ilişkin verdikleri dönütleri sözel iknadır (Coleman ve Karraker, 1997).

4. Duygusal Durum: Bireyin stres ve kaygı düzeyi ile stres ve kaygı ile etkin bir şekilde mücadele etmeyi bilmesidir. Öz-yeterlilik inancının duygusal durum boyutu, bireylerin herhangi bir işi yaparken yaşadıkları kaygı durumlarından dolayı, kendilerini yetersiz hissetmeleri ile ilgilidir. Stres ve kaygının öz-yeterlilik inancı üzerinde olumsuz bir etkisi vardır. Yüksek kaygı, bireyin performansının düşmesine neden olur. Birey fazla kaygılı ve huzursuz değilse, daha başarılı olur (Bandura, 1986).

1.9. Öğretmen Öz-yeterliliği

Bir öğretmenin kaliteli bir öz-yeterlilik inancına sahip olması; kullanılan teknik ve yöntemleri, öğrencinin etkin katılımı, öğretimin kalitesi ve öğrencilerin öğretilen konuları iyi algılayabilmesini etkilemekte ve bu durum öğrencilerin başarılarında farklılık oluşturmaktadır (Alen ve Klausmeier, 1978). Bilgi, deneyim ile beceriler yönünden öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirme şekli ve kendilerini algılama, karşılaştıkları güçlüklerle başa çıkabilmelerinde ve mesleki yaşamları süresince verimli öğretim hizmetleri vermelerinde önemli arz etmektedir. Son zamanlarda öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin mesleki yönden kendilerini yeterli görme durumu üzerinde durulan konulardan biridir (Özdemir, 2008). Öğretimde harcanan gayret, ortaya konan hedef ve hedefe ulaşma seviyesini

öğretmenlerin yeterlik algısı etki etmektedir. Öğretmenlerin öz-yeterlik duygusunun kuvvetli olması, öğretmenlerin çalıştığı yerde daha etkili performans ortaya koyma ve planlama yöneliminde oldukları sonucuna vardır. Öğretmenlerin öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılamaları ve farklı yeniliklere açık olmaları amacıyla yeni yollar aramaya istekli oldukları bilinmektedir. Yapılan çok sayıda çalışmaya göre öğretmenlerin öz-yeterlikleri karşılaştığı sorunlar karşısında sabırlarını ve problemler karşısındaki direncini artırdığı düşünülmektedir. Öğretmenlerin öz-yeterliklerinin yüksek olması onların eğitim içinde kalmaya yönelimli oldukları ve eğitimde kararlı oldukları ortadadır (Gülebağlan, 2003).

Öğrencilerin davranışlarını etkileme yeteneklerine olan beklentiler öğretmenlerin öz-yeterlilik inançlarını tanımlamaktadır. Öğretmenlerin üniversite eğitimi sırasında aldıkları teorik dersler ile öğretmenlik uygulamaları elde ettikleri yaşantıları öz-yeterliliklerini geliştirmektedir (Ashton, 1984). Öz-yeterlilik algısının oluşmasında öğretmen adaylarının sınıf yönetimini sağlaması önemli görülebilir. Bunun nedeni öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algıları, sınıf düzenini sağlamak ve öğrencileri kontrol altında tutmak olarak görülmektedir. Öğretmen adaylarının öz-yeterliliklerinin düşük olması öğrencilere ilişkin kötümser bir bakış açısı oluşturabilir. Nihayetinde sınıf otoritesini korumak ve öğrencilerin derse katılımını sağlamak için öğretmen adayları sert sınıf kurallarına ve olumsuz pekiştireçlere sıkça başvurabilirler. Öğretmenlerin meslek tecrübelerinde olgunluğa ulaştıklarında öz-yeterlilik yönünden gelişimleri daha standart bir durum olabilir. Ancak öğretmen adaylarının yeteri kadar uygulama imkanı bulamamaları böylesi bir tecrübeden mahrum olmalarına neden olacaktır. Öğretmen adaylarının bu yoksunluğu öz-yeterlilik bakışlarını dolaylı olarak geliştirmesine sebebiyet verecektir (Tschannen-Moran ve ark. 1998).

Öğretmen adayları için genellikle, öğretmen lisans eğitiminde verilen uygulama çalışmaları çerçevesinde yer alan beceri ve bilgiler ele alınmaktadır. Öğretmen adaylarının öğrenimleri sırasında ortaya çıkabilecek herhangi bir eksiklik öğretmenlerin mesleklerini icra edecekleri zamanlarda stres ile kaygı durumu olarak ortaya çıkabilmektedir. Öğretmenlerin bundan dolayı mesleklerini icra ederken kendilerini yeterli görmelerine vesile olacak biçimde mezun olmaları oldukça önem arz etmektedir (Yüksel, 2010).

Öğretmenlerin, iyi bir eğitimden geçmeleri, sorumluluk ve görevlerini yerine getirebilecekleri inancına sahip olmaları onların öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği

yeterlilikleri kazanabilmelerinden kaynaklanır (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek, ve Soran, 2004).

Öğretmenlerin etkili öğrenme ortamı oluşturabilmeleri amacıyla öz-yeterlilik inancı yönünden, öğretmenlik yeteneğine sahip olmalarına inanmaları gerekmektedir (Akkoyunlu, Aysun ve Feza, 2005).

Öğretmenlerden öz-yeterlilik inancı yüksek olanların, çeşitli öğretim yöntemleri uygulamaya, uyguladıkları öğretim yöntemlerini geliştirmek için araştırma içinde olmaya, öğrenciyi merkez alan öğretim teknikleri kullanmaya ve yaptıkları çalışmalarda materyal kullanmaya yönelimlidirler. Öğretmenlerden öz-yeterliliği düşük olanların, öğretmeni merkez alan dersleri işledikleri ve bu dersleri ders kitaplarıyla sürdürdükleri görülmektedir (Henson, 2001).

1.10. Sosyal Bilgiler ve Öz Yeterlilik

Bir performansı ortaya koymak amacıyla gereken beceri ve bilgiyi kazanmak, bir işi yerine getirebilmek amacıyla gereken beceri, bilgi ve eğilimlere sahip olma seviyesi olarak yeterlik tanımı yapılmaktadır. Yeterlik alanlarının farklılık göstermesinde her iş veya rol için gereken beceri, bilgi ve yönelimlerin çeşitlilik göstermesi yeterlik alanlarının da farklılaşmasına neden olmuştur. Bireyin herhangi bir statünün sorumluluklarını yerine getirmesi amacıyla ortaya koyduğu alanlara yeterlik alanları denir (Cömert, Demirtaş, Üstüner ve Özer, 2009: 2).

Öğretmenlik alanlarının birçoğunda olduğu gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin de üzerine düşen bazı yeterlikler bulunmaktadır. Bunun nedeni her alanın doğasına özgü bir dinamizmi vardır. Öğretmenlere dair genel yeterlikler şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Sınıf yönetimi, öğretim ve planlama gerçekleştirebilme kapasitesi,
- b) Öğretim stratejileri, yöntemleri ve teknikleri alanında bilgisinin olmaları,
- c) Öğretmenlerin kendi alanlarında genel kültür, beceri ve bilgi sahibi olmaları,
- d) Öğrencilerin problemlerini çözme, gözlemlene ve sınama,
- e) Çalışma arkadaşlarıyla olumlu yönde iletişim kurabilme (Güven, 2005).

Bununla birlikte her öğretmenlik programına ilişkin özel yeterlikler vardır. Bu yönüyle sosyal bilgiler öğretmenliğine dair özel yeterlikler bu alanının öğretilmesiyle ilişkili yeterliklerdir. Öğretmenlere ait bu yeterliliklerin ortaya çıktığı ilk yer eğitim fakülteleridir. Eğitim fakülteleri bütün öğretmen adaylarında olduğu gibi sosyal

bilgiler öğretmen adaylarının da verimli ve etkili bir öğretmenlik yapabilmeleri amacıyla gereken ilgiyi, bilgiyi ve beceriyi kazanmalarına adına temel eğitimleri verirler (Güven, 2005).

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenerek öğretmenlik mesleğini verimli ve etkili bir şekilde yerine getirebilmek amacıyla bütün öğretmenlerde olması gereken beceri, tutum, değer ve bilgileri kapsamaktadır (Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 2010: 5-6).

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri;

- *Kişisel ve Mesleki Değerler - Mesleki Gelişim,*
- *Öğrenciyi Tanıma,*
- *Öğretme ve Öğrenme Süreci,*
- *Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme,*
- *Okul-Aile ve Toplum İlişkileri,*
- *Program ve İçerik Bilgisi,*

olarak altı yeterlik alanı ve bu yeterliklere yönelik 233 performans göstergesi ve 31 alt yeterlikden oluşmaktadır (ÖYEGM, 2008: 8-38).

Albert Bandura'nın Sosyal Öğrenme teorisindeki yeterlik inancı, teorinin merkezini oluşturmaktadır. Bu kavrama göre öz-yeterlik, kişilerin muhtemel anlarla başa edebilmek amacıyla gereken davranışları ne derecede yapabildiklerine dair hükümleriyle alakalıdır. Bu hükümler, çevre düzenlemesi ile yanlış veya doğru etkinliklerin seçimini etkiler (Hazır Bıkmaz, 2002: 199).

Özetle kişilerin herhangi bir işi ortaya koyabilmek amacıyla gerekli kabiliyetlerinin farkına varması ve buna inanması, bulgu beklentisi de; "kişilerin ortaya çıkacak sonuçlara neden olacak eylemlerini değerlendirmesi" olarak öz-yeterlik tanımlanmaktadır (Akt. Altunçekiç, Cansüğü Koray ve Yaman 2004:2).

Öz-yeterlik inancı, kişilerin güdülenmesini, davranışlarını ve algılarını çeşitli biçimde etki etmektedir. Bireylerin güdülenme seviyeleri, duygu halleri ile eylemleri tarafsız şekilde vakaların veya hallerin ne olduğundan ziyade nelere inandıklarına bağlıdır (Hazır Bıkmaz, 2002: 199).

Öz-yeterlik inancı, bireysel anlamda kontrol edilmiş öğrenme stratejileri, iletişim, bireylerin davranışlarıyla alakalı değişikliklere ve bireylerin akademik manada başarılarına öncülük eden duyarlılığıdır (Zimmerman, 2000).

Diğer bir anlamda davranış değişiklikleri, öğrenme stratejileri ile başarı durumu öz-yeterliliği etkilemektedir (Akt. Akbulut, 2006: 36; Kakmacı ve Yenilmez 2008: 4).

Öz-yeterlik inancı, kişilerin eylemlerinin en önemli biçimde öngörücüsüdür (Sharp, 2002). Kişiler herhangi bir sorumluluğu yerine getirebilmek amacıyla gereken denetim gücü ile marifetlerin kendilerinde olduğuna kanaat ederlerse, bu sorumluluğu tercih etmeye daha güdülenmiş olurlar, gerekli eylemleri ve bu konuda kararlı olduklarını ortaya koyarlar (Akt. Babaoğlan ve Korkut 2012: 270).

İnsanların bir problemle veya olumsuz bir tecrübeyle karşı karşıya kaldıklarında, ne ölçüde çaba gösterecekleri ve zaman olarak ne kadar bu problemle baş başa kalacaklarını da belirlemek aynı zamanda öz-yeterlik inancı ile olmaktadır. Bireyin bir problem durumunda yetenekleri konusunda kaygıları var ise bu kişiler problemi yok etmek amacıyla çabalarını azaltabilir veya komple bu işe son verebilir. Bir başka yönüyle kabiliyetlerine güvenen tam kişiler problem durumunda çok emek vererek ve problemi çözmek amacıyla azmedecektir (Hazır Bıkmaz, 2002: 199).

Öz-yeterliliği aşağıda olan kişiler vakalarla baş çıkamaz, sorunlar karşısında yetersiz kalır, güvenleri zedelenir, kendinden şüphelenir, ilk sınamalarında başarısızlıkla karşılaşır ve tekrar denemeye cesaretsiz kalır, mutsuz ve umutsuz olur, çok sayıda savunma mekanizması kullanır (Kakmacı ve Yenilmez, 2008: 4-5).

Bireylerin öz-yeterliklerinin farkına varması ve yeterliklerinin geliştirmesi o kişilerin sıkıntılı durumlarda dahi etkili ve çok fazla çalışmasına neden olur. Öz-yeterlik algısı eğitimde çoğu zaman öğretmenin, öğrencinin davranışlarında olumlu ve akademik başarısında değişiklikler oluşturmasına yönelik öğretme yeteneğine olan inancıdır (Yaman ve diğ., 2004: 3).

Bir öğretmenin güdülenme seviyesini ve ortaya koyduğu davranışı önemli ölçüde algılanan öz-yeterlik veya öz-yeterlik inancı etkileyebilmektedir (Bandura, 1997).

Alen ve Klausmeier (1978)'e göre, öğretimin kalitesini, kullanılan teknik ve yöntemleri, öğrencinin etkin katılımını ve öğrencilerin algılarını öğretmenin öz-yeterlik inancı etkileyebilmekte ve bu durum öğrencilerin akademik başarılarını etkileyebilmektedir (Akt. Akbaş ve Çelikkaleli, 2006: 99).

1.11. İlgili Araştırmalar

“Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterliliklerinin İncelenmesi” konusuna ilişkin daha önce yapılmış çalışmalar sınırlıdır. Karakter eğitimi ve Öz-yeterlilik ile ilgili daha önce yapılmış bazı çalışmalar araştırılmıştır.

Dönmez ve Avcı (2011) tarafından yapılan çalışmada amaç sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin öz-yeterliliklerinin incelenmesini belirlemektir. Bu amaçla öğretmenlerin öz-yeterlilik düzeylerini farklı değişkenler açısından incelemek için “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik” seviyeleri önemli ölçüde yüksek çıkmıştır. Öğretmenlerin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik” seviyelerinin yüksek düzeyde çıkması, karakter eğitiminde öğretmenlerin etkililiği ile öğretmenlerin kendilerine olan güvenlerinin göstergesi olarak anlamlı bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre ise sosyal bilgiler kadın öğretmenlerin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik” seviyeleri, erkek öğretmenlere oranla daha fazla çıkmıştır, erkek ve kadın öğretmenlerin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik” seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farka ulaşılmamıştır. Bu çalışmada öğretmenlerinin yaş gruplarına göre de farklılaşmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın dikkat çekici bir özelliğinde ise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdem olarak 16 ile 20 yıl arasında olanların “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik” seviyeleri, mesleki kıdemleri çeşitlilik gösteren öğretmenlere oranla daha fazla çıkmıştır. Ancak istatistiksel anlamda öğretmenlerin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik” düzeyleri mesleki kıdem olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden lisansüstü eğitim almış öğretmenlerin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik” seviyeleri, lisansüstü eğitim almamış öğretmenlere oranla kısmen daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte master eğitiminin, öğretmenlerin öz-yeterliliklerine pozitif katkı yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan öğretmenlerin lisansüstü ile lisans eğitimi almış olmaları “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik” düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmamıştır. Araştırmanın bir başka sonucunda sosyo-ekonomik seviye bakımından ailesinin durumu yüksek olan öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlilik” seviyeleri, sosyo-ekonomik bakımından ailesinin durumu orta ve aşağı derecedeki

öğrencilere eğitim veren öğretmenlere oranla daha fazla çıkmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden karakter veya değerler eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim alanların “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlik” seviyeleri, almayanlara oranla yüksek çıkmıştır. Diğer taraftan öğretmenlerin görevli oldukları ilçeler ile ilişkili “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlik” seviyelerinde kayda değer bir fark ortaya çıkmamıştır. Milson ve Mehling (2003) tarafından ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin karakter eğitiminin etkililiğine ilişkin inanma düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada “Karakter Eğitimi Etkililik İnanç Ölçeği” geliştirilmiş ve 254 ilköğretim okulu öğretmenine uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda, öğretmenlerin birçoğunun karakter eğitimi konusunda yeterlilik hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin, karakter eğitimiyle ilgili yeterliliklerini, üniversite eğitimleri sırasında ilgilendikleri ve inançla bağlantılı olarak (dinle) ilgilenen bireyler oldukları amacıyla kazandıklarını ifade etmişlerdir. Bunun sonucu olarak üniversitelerin konuya duyarlılığının da etkisi olup öğretmenlerin okullarda karakter eğitimine ilişkin becerilerini geliştirmek için özel olarak inançla ilgilenen üniversitelerin yöntemler önermesinin sonraki araştırmalar için yapılabileceği belirtilmiştir.

Karakter eğitimi ile ilgili yapılan bir başka çalışma ise Lee (2008) tarafından yapılmıştır. Araştırma, öğretmenler, aileler ve yöneticilerden oluşan 43 maddelik bir form, 27 katılımcı ile yüz yüze görüşmeler yapılarak karakter eğitimi programlarının toplumun tüm paydaşları tarafından desteklenmesi gerekliliğini ortaya koymak için yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucu programın amaçlarını gerçekleştirmek konusunda tam olarak etkili olmadığıdır.

Berkowitz ve Bier (2004) tarafından “Araştırma Temelli Karakter Eğitimi”, konulu çalışmada uzun süredir var olan fakat düzensiz olarak son 35 yıldır yapılan karakter eğitimi uygulamaları ile ilgili bilimsel bir bakış açısı geliştirmek amaçlanmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarının, politikacılar ve uygulamacılara okul-tabanlı karakter eğitimini geliştirmeleri için yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Benninga ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan çalışmada, karakter eğitimi ile akademik başarı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma 681 ilköğretim okulunda gerçekleştirilmiştir. Dört yıllık süreçte API ve SAT9 değerleri ile ilişkileri değerlendirilmiştir. Karakter eğitimi uygulamalarının ilk yılından itibaren öğrencilerin akademik başarılarında olumlu sonuçlar elde edilmiştir.

(Burke ve diğeri, 2001) yaptıkları araştırmada karakter eğitimi programının eğitim kurumlarındaki öğrenme çevresini geliştirmek amacıyla etkilerini araştırmışlardır. 8 kavram çerçevesinde karakter eğitimi programı düzenlenmiştir. Bunlar; vatandaşlık eğitimi, sorumluluk, yardımseverlik, adaletli olma, esneklik, başkasının perspektifinden bakma, saygı dürüstlüktür. Verilen karakter özellikleri müfredatla ilişkilidir. Araştırma bulgularına göre öğrenci etkileşimini olumlu yönde etkilemede karakter eğitimi programının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Burton (2008) tarafından yapılan farklı bir araştırma ise 2001-2005 yılları arasında, Batı Virjinya pilot çalışması kapsamında iki ilkokul, iki ortaokul ve iki lisenin dahil olduğu toplam altı okulda yapılmıştır. Çalışmanın amacı, karakter eğitimi uyumu ve uygulamaları için pilot uygulama yapılan okullarda, dört yıl süresince karşılaşılan zorluklar ve başarıları araştırmaktır. Bu araştırmalar sonucunda, karakter eğitimini güçlendirecek etkili uygulamalar ortaya koyulması amaçlanmıştır.

(Ekşi ve Milson, 2003) yaptıkları karakter eğitiminin yetkinliğe olan inanç çalışmaları bulgularında karakter bozukluğuna sahip öğrencilere öğretmenlerin, karakter eğitimini verebilme durumunda kendi yetenekleri ile ilgili şüphe ve kuşkularının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan bu çalışma, karakter eğitimi ve hizmet içi eğitim konferanslarının öğretmen öz-yeterliliği konusunda pozitif etki yaptığı ve üniversiteye yönelik eğitimin öğretmenin öz-yeterliliği üzerinde hiçbir isteklendirme içermediğini göstermiştir.

Dilmaç (1999) yaptığı bir başka çalışmada ilkokul ve ortaokul öğrencilerine insanlık değerleri eğitimi verilmiş ve verilen eğitimin nasıl bir etki ettiği, ahlaki olgunluk ölçeğiyle değerlendirilmiştir. Araştırma bulgusuna göre ilköğretim kademesindeki öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyinin gelişimine insani değerler eğitimi programının, katkıda bulunduğu sonucuna varmıştır.

(Ada, Baysal ve Korucu) yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin olumsuz davranışlara yönelik gösterdikleri tepkiler, yeni ilköğretim programı ve karakter eğitimi kapsamında ele alınmıştır. Yaşları 20-40 arasında olan, % 35'i erkek, % 65'i kadın 163 öğretmene araştırmacıların geliştirmiş olduğu bir anket formu uygulanmıştır. Sonuçların değerlendirilmesinde standart sapma ve aritmetik ortalamadan yararlanılmıştır. Buna göre öğretmenlerin sınıf içinde olumsuz gördükleri davranış tiplerine gösterdikleri tepkilerin düzeyi ölçülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda

öğretmenlerin karakter eğitimi konusunda desteğe ihtiyaç duydukları ortaya konmuştur.

Baykent (2002) yaptığı araştırmada fen bilgisi öğretiminde öğrencinin güdülenmesini artırmak amacıyla karakter eğitime geçme süreçlerini incelemiştir. Fen Bilimleri'nin öğrenilmesini kalıcı, daha etkili ve çekici hale getirmek amacıyla uygulanan motivasyon unsurlarının sonuca etkileri de incelenmiştir. Tam motivasyonun sağlanması için sınıf ortamındaki bireylerin sosyo-psikolojik gereklilikleri ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik davranış kuralları aynı anda uygulanmıştır. Bu kuralların başka amacı da toplumun temel dinamiklerini oluşturan düzgün davranış özelliklerini, öğrenci davranışına, fen etkinlikleriyle geçirmek ve bu yolla Karakter Eğitimi'ne geçişi Fen Bilimleri Eğitimi açısından destek sağlamaktır. Bunun için çalışma ilköğretim 1., 2., 3., 4. ve 5. Sınıflardan oluşan toplam 666 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Ölçme ve değerlendirme alanı, iki yıllık çalışmayı analiz etmek üzere iki yıl boyunca uygulama gerçekleştirilen toplam 129 öğrenciyle çalışılmıştır.

Katılmış (2010) tarafından yapılan çalışmada ortaokul sosyal bilgiler dersi yedinci sınıfta karakter eğitimi programının, başarı ile bazı değerlerin kazandırılmasına etkisini incelemiştir. Öğrencilerin adil olma, bilimsellik ve barış değerini kazanmalarında ve akademik başarılarında karakter eğitimi programının istatistiksel yönden anlamlı bir şekilde olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aslan, M. (2011) yapmış olduğu çalışmada ilköğretimde karakter eğitimi ve öğrencilere öncelikle kazandırılması gereken değerleri incelemiştir. Araştırmada öğrenci, öğretmen ve velilerin ilköğretimde karakter eğitimi ile ilgili en olumsuz görüş belirtilen boyutun değerlendirme ve paydaşların katılımı, en olumlu görüş belirttikleri boyutun ise psiko-sosyal ortam, boyutları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım (2007) tarafından yürütülen farklı bir çalışmada ise Türkiye'de ilköğretim seviyesinde karakter eğitimiyle ilgili bir model geliştirmek ve geliştirilecek modelin gerçekte uygulanabileceği ilgili kimselerin görüşlerine göre belirlemek amaçlamıştır. Yapılan çalışma sonucunda önerilen karakter eğitimi modeli yapılanması, ilkeleri, örnek etkinlikleri ve işleyişi açısından çalışmaya dahil olanlarca yüksek seviyede hayata geçirilebilecek şekilde görülmüştür. Çalışmaya dahil olanların büyük bir bölümünün orta dereceli okullarda karakter eğitimi modelinin uygulanmasına ihtiyacın olduğunu ifade etmişlerdir.

Çokdolu (2013) tarafından yapılan bir çalışmada ilköğretim okullarında öğrenim gören 2. kademedeki öğrencilere verilen eğitimle (karakter eğitimi) programı ile öğrencilerin saldırganlık ve çatışma gibi eylemlerinin azaltılması veya önlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma sonucunda Karakter Eğitimi Programının ilköğretim ikinci kademesinde öğrenim gören öğrencilerin çatışma çözme ve saldırganlık düzeylerini etkilediği görülmüştür. Bu etki öğrencilerin çatışma çözme düzeylerinde artış saldırganlık düzeylerinde düşüş, yönündedir. Bu sonuca göre araştırma, araştırmacıyı günümüzde Karakter Eğitimi Programının öğrencilere okul ortamında verilmesinin etkili ve faydalı olduğu kanaatine ulaştırmıştır.

Akkiprik (2007) tarafından yapılmış bir çalışmada ise öğrencilere karakter eğitimi verilirken hangi değerlerin daha öncelikli olarak kazandırılması gerektiği araştırılmıştır. Araştırmada değerlerin öğretiminde öncelik sırası konusu öğretmenlere ait yaş, cinsiyet, meslekteki kıdem, medeni hal, mezun olunan okul, branş, mezun olunan fakülte parametresi yönünden incelenmiştir. Araştırmada; branş öğretmenlerinin hazcılık, başarı, uyum, özyönetim ve güvenlikle ilgili değerleri öğrenciye kazandırmayı meslek lisesi öğretmenlerine göre daha önemli buldukları, erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre başarı, özyönetim, güvenlik değerlerini ve uyumu daha az önemsedikleri ve de eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin güç ve hazcılık değerlerini diğer öğretmenlere oranla daha önemli buldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gökçek (2007) yaptığı bir çalışmada 5–6 yaş grubu içerisinde okul öncesi eğitimi alan öğrencilere yönelik karakter eğitiminde programın etkililiğini incelemiştir. Bulgularda okul öncesi eğitimde karakter eğitiminin olması gerektiği ve okul müfredatı içinde ailelerin, karakter eğitiminin olması gerektiği görülmüştür. Ek olarak ebeveynler ev içerisinde verilen karakter eğitiminin yetersiz kaldığını, okul öncesi eğitiminin pozitif karakter gelişimine destek olduğunu ve karakter eğitiminde okul öncesi öğretmenin ebeveynler oranında iyi eğitim verileceği ifade edilmiş aynı zamanda karaktere yönelik eğitimin yalnızca ebeveynlerce verilmesi fikrine katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Verilen eğitimin sonunda programın içinde olan tüm değerlerle ilgili pozitif davranış değişikliğine ulaşılmış ancak aile hayatında seçilen değerlere yönelik pozitif davranış değişikliğine sonucuna ulaşılmamıştır.

Üstünyer (2009) tarafından karakter eğitimi ile ilgili eğitimcilerin görüşleri alınarak bir çalışma yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

Yürütülen çalışma 2007–2008 yılında Yalova’da görevli 10 eğitimciden oluşmuştur. Eğitimcilerden alınan görüşlere göre elde edilen sonuçlar nitel veri çözümleme teknikleriyle değerlendirilmiştir. Bunun içinde her statüden eğitimcinin karakter eğitimi konusunda görüşü alınmıştır. Yapılan bu araştırma sonucunda eğitimcilerin, ailelerin çocuklarına evrensel değerleri vermede yetersiz olduklarını, karakter eğitiminin öncelikli olarak verilmesi gerekli ihtiyaç olduğunu, öğretmenlerin de iş yükleri nedeniyle başarıya ulaşamadıkları ve buna ek olarak öğrencilerin karakterlerini daha iyi geliştirmeleri amacıyla sınav sistemi üzerinde değişiklik yapılması buna bağlı olarak sosyal aktivitelere yönlendirilmeleri gerektiğini ifade ettikleri görülmüştür.

Çağatay (2009) yaptığı çalışmada öğrencilerin karakter gelişiminde okulun etkisini, okulun karakter eğitimine nasıl etki ettiğini ve bu durumla ilişkili öğretmenlerin görüşleri’ adlı çalışmasında, tarama modeli kullanılmış, 2007- 2008 eğitim ve öğretim yılında Çanakkale ilinin merkez bir ilçesindeki 10 ilköğretim okulunda görev yapan 15 öğretmenin görüşleri alınmıştır. Çalışma sonuçları yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Çalışmada, öğrencinin karakter gelişiminde okulun etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin karakter gelişimine önemli etki eden faktörün öğretmenler olduğu, sınıf yönetiminde öğretmenlerin anlayışlarının, sınıf içi uygulamalarının da öğrencilerin karakter gelişimine etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Karakter güçlerinden her biri en fazla sorumluluk ile yardımseverliğin gelişme gösterdiği ve okul yöneticilerinin karakter gelişiminde etkili olduğu görülmüştür.

Kıroğlu (2009) tarafından karakter eğitimi yaklaşımlarına eleştiriler adlı çalışmasında geleneksel karakter eğitimi yaklaşımlarına yöneltilen eleştirilerin ele alınması hedeflenmiştir. Bu nedenle istenilen çerçevede veri toplamak için bu alandaki makaleler, sunular, tezler, kitaplar vb. literatür taranarak eleştirisel konular belirlenip bu konular incelenmiştir. Elde edilen araştırma sonucunda, var olan karakter eğitimi yaklaşımlarının birçok eksiği gruplandırılarak ortaya koyulmuştur.

Gündoğdu (2010) tarafından yapılan çalışmada karakter eğitiminin öğretmenler tarafından çok önemsendiği fakat karakter eğitiminde öğrencilerin orta düzeyde olduklarını vurgulamıştır. Eğitim programlarının yoğun olması, öğretmenlerin kendi branşları ile alakalı eğitim yapmayı asli görev kabul etmeleri ve öğretmenlerin

karakter eğitimiyle alakalı etkinliklerde donanım eksiğinin olması bunun nedeni olarak görülmektedir.

Aydın (2008) yaptığı çalışmada 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerde, sorumluluk ve yardımseverlik odaklı karakter eğitimi programının ahlaki olgunluk düzeyine etkisini araştırmıştır. Yüksek lisans tezinde öğrencilerin ahlaki karakter düzeylerine göre Yardımseverlik ve Sorumluluk Odaklı Karakter Eğitimi Programı'nın uygulanmadaki etkililiğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu araştırmada bir grup öğrenciye Yardımseverlik ve Sorumluluk Odaklı Karakter Eğitimi verilmiş, diğer gruba ise bu eğitim verilmemiştir. Yapılan bu uygulama sonucunda program uygulanan grup lehine anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Demir (2008) yaptığı araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin ahlaki olgunluk seviyesine, adalet ve saygı temalı karakter eğitimi programının etkisini çalışmıştır. Saygı ve Adalet İçerikli Karakter Eğitimi Programı'nın öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada bir grup öğrenciye Saygı ve Adalet İçerikli Karakter Eğitimi verilmiş, diğer bir gruba bu eğitim verilmemiştir. Araştırma sonucuna göre program uygulanan gruptaki öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeyinin gelişmesinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Uysal, (2008) yaptığı bir çalışmada Karakter Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi ile ilgili, karakter eğitimi etkililiği programının tanıtılması ve programın değerlendirilmesi amaç edilmiştir. Bu çalışmada, karakter eğitiminin temelleri ve süreci, tarihsel gelişimi, karakter eğitimindeki yaklaşımlar ve karakter eğitiminin etkileyen kuramlar yer almaktadır. Araştırma sonucunda, karakter eğitimi ile ilgili yapılmış programların önemli bölümünün çoğunluğunun, öğrencilerin akademik başarısı ile öğrencilerin davranışı üzerinde, sayısal olarak anlamlı ve olumlu bir etkide bulunduğunu ifade etmektedir.

Yazıcı ve Diğerleri, (2008), “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Karakter Eğitimi Algıları” adlı makale, karakter eğitiminin kapsamı, çağdaş karakter eğitimi temaları, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının karakter eğitimi algılarını belirlemek amacı ile yapılmış bir çalışmadır. Bu araştırma sonucunda, karakter eğitiminin bir ihtiyaç olduğu, bununla birlikte öğretmenlerin rol-model olması gerektiği, karakter eğitimi konusunda öğretmen, aile ve okulun hepsinin sorumluluklarının olduğu, hep birlikte ortak hareket edilmesi gerektiği ve karakter eğitimi ile sosyal bilgiler dersinin yakından ilgili olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Kıroğlu (2009)'un "Karakter Eğitimi Yaklaşımlarına Eleştiriler" adlı araştırmasında geleneksel Karakter Eğitimi Yaklaşımlarına yöneltilen eleştirilerin ele alınması amaçlanmıştır. Çalışmada istenilen kapsamda bilgi toplamak için bu alandaki makaleler, tezler, sunular, kitaplar vb. literatür taranarak eleştiri konuları belirlenmiş bu konular başlıklar halinde incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda, var olan Karakter Eğitimi yaklaşımlarının birçok noksanlığı gruplandırılarak ortaya koyulmuştur.

Yüksel (2012) tarafından yapılan çalışmada ortaokul ğretmenlerinin ahlaki olgunluk seviyeleri ile karakter eğitimi yetkinlik inançları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada ilköğretimde görevli öğretmenlerin ahlaki olgunluk düzeyleri ile öğretmenlerin karakter eğitimi yetkinlik inançları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya rneklem olarak küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş 380 ğretmen katılmıştır. Araştırma bulgularına göre karakter eğitimi yetkinlik inançlarında ilköğretim ğretmenlerinin, yeterli seviyede oldukları görülmüştür. Karakter eğitiminde öğretmenlerin öz-yetkinlik inançlarının cinsiyet, evlilik durumu, kdeme, mezuniyet durumu ve ocuk sayısı gibi değişkenlere göre farklılaşmadığı; branşa göre ise değişkenlik olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuçlarda rehber ve sınıf öğretmenler lehine anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Araştırmanın başka bir sonucuna göre ilköğretim okulu ğretmenlerinin ahlaki olgunluk düzeyleri yüksek çıkmıştır. Buna ek olarak ahlaki olgunluk seviyeleri yönünden öğretmenler; branş ve cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. Diğer değişkenlerden evlilik durumu, mesleki kıdem ve mezuniyet durumları farklılık göstermiştir.

Ahlaki olgunluk düzeyi ve karakter eğitimi yetkinlik duygusu arasındaki ilişki durumuna bakıldığında; öğretmenlerin ahlaki olgunluk düzeyini, karakter eğitimi olarak yetkinlik inancı doğrudan etkilemiştir.

Diken ve Özokçu (2004), yaptıkları çalışmada zihinsel engelli çocuklara eğitim veren öğretmenlerin öz-yeterlik algılarını incelemiştir. Bu çalışmaya 120 ğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin yüzde 82'si özel eğitim öğretmenlerinden oluşurken; yüzde 38'i genel eğitim öğretmenlerinden oluşmuştur. Araştırma sonucuna göre özel eğitimde görevli öğretmenlerin öz yeterlik algıları, normal eğitim öğretmenlerinden fazla çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin tecrübeleri, yeterlilik ve yaş gibi

değişkenlerinde anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Ancak özel eğitim öğretmenlerinin, çalışma süreleri ve yeterlilikleriyle ilgili pozitif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Kaya (2008) yaptığı çalışmada Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, öz-yeterlilik seviyelerini düşünme becerilerinin öğretimi açısından farklı değişkenler yönüyle incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, adayların öz-yeterliliklerinde akademik başarı ortalamalarına göre farklılıklar görülmüştür. Cinsiyete göre ise adayların öz-yeterliliklerinde farklılık bulunamamıştır. Adayların, yaş değişkeninde ise yine bir farklılık bulunamamıştır. Diğer taraftan adayların lisans eğitimi gördükleri okullardan etkilenmediği tespit edilmiştir. İkinci ile örgün öğretime devam eden adayların arasında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Özerkan'ın (2007) yaptığı çalışmada öğretmenlerin öz-yeterlilikleri ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada ortaya çıkan bulgulara göre, benlik kavramı ve öz-yeterlilik algıları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Diğer taraftan mesleki kıdem ve cinsiyet değişkeninin öğretmenin öz-yeterlilik algısı üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yavuz (2009), tarafından yapılmış olan çalışmada öğretmen adaylarının üst bilişsel farkındalıkları ve öz-yeterlilik algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmaya örneklem olarak 838 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma bulgularında adayların öz-yeterlilik algıları bakımından kendilerini yüksek düzeyde yeterli gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarından kız öğrencilerin öz-yeterlilik algılarında erkek öğrencilere göre anlamlı farklılık ortaya çıkmış, bölümlerine göre farklılık oluşmamıştır.

Öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algılarında sınıf düzeylerine göre bakıldığında 1. sınıf öğrenciler lehine önemli farklılık ortaya çıkmıştır. Ayrıca genel lise mezunu olan adayların diğer liselerden mezun olan adaylara göre, öz-yeterliliklerinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Kaner (2010), tarafından yapılan çalışmada özel gereksinim ihtiyaçlı öğrenciler ile normal öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin öz-yeterlilik inançlarını çeşitli değişkenler yönünden incelemiştir. Araştırmaya 133 özel eğitim ve 101 normal eğitim öğretmeni olarak 234 öğretmen katılmıştır. Araştırma verilerinde Kaner ile arkadaşlarının geliştirdiği Öz-Yetkinlik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin meslekleri ile ilgili yetkinlik inançları görev yaptıkları okuldaki

öğrencilere göre, cinsiyetlerine, görev kademeleri, hizmet sürelerine göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Özdemir (2008), yaptığı bir çalışmada eğitim fakültesinin sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının öğretim sürecine yönelik öz-yeterlilik inançlarını adayların; okul türüne, cinsiyetine, mezun olduğu lisesine, öğretim biçimine, okuduğu bölümü neden tercih ettiğine ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmıştır. Araştırmada çalışma grubu olarak 2005-2006 yıllarında Gazi, Kırıkkale ve Hacettepe Üniversitelerinde okuyan 223 öğretmen bulunmaktadır. Veriler “öğretmen adayları öz-yeterlilik inançları” ölçeği ile toplanmıştır. Bulgulara göre; adayların öz-yeterlilik inançlarının cinsiyete, bölümü tercih nedenine ve öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonları, tutumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, ancak öğretmen adaylarının okul, öğretim türü ve mezun olduğu lise değişkenlerinin öz-yeterlilik inançlarına etkisinin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Coşkun (2010) yaptığı araştırmada Din Kültürü öğretmenlerinin öz-yeterlilik algılarını bazı değişkenler açısından incelemiştir. Bu değişkenler öğretmenlerin meslekteki kıdem yılı, görevli olduğu okul çeşidi, cinsiyeti, alan değiştirme, farklı mesleğe geçme durumu, medeni durum, kurumdan memnuniyet derecesi, okuma alışkanlığı ve eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin öz-yeterliliklerini belirlemek için, Hoy ve Tschannen-Moran'ın oluşturduğu “Öğretmen Öz-yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Bulgularda Din Kültürü öğretmenlerinin öz-yeterliliklerinin eğitim düzeyi, okul çeşidi, alan değişikliği veya farklı mesleğe geçme durumu gibi değişkenlere göre farklılık göstermediği; mesleki kıdem, cinsiyet, medeni hal ve çalıştığı kurumdan memnuniyet derecesine göre ise anlamlı şekilde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2010) yaptığı çalışmada ilköğretim sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, öğretim yöntemi tercihi, öz-yeterlilik algıları, kıdemleri ile öz-yönetime yönelik hazır bulunuşluklarını, mesleki yeterliliğe etkisini incelemiştir. Bu çalışmanın bulgularına göre; sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, mesleki yeterlilik puanları ile meslekteki kıdemleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Ayrıca ilköğretim sınıf öğretmenlerinin, öz-yönetimli öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyleri ile mesleki yeterlilik puanları arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır.

Korkut (2009), yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi beceri algıları, öz-yeterlilik inançları ile bu algılar ve inançların cinsiyet, öğretmenlik deneyimi ve okulun yer aldığı çevre değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmıştır. Araştırmada, “Sınıf Yönetimi Beceri Ölçeği”, “Öğretmen Öz-yeterlilik Ölçeği” ile “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Bulgularda öğretmenlerin öz-yeterlilik inançları okulun yer aldığı çevreye ve cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermiş, öğretmenlerin öz-yeterliliklerinin yüksek seviyede olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin deneyimine göre farklılık arz etmediği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile öz-yeterlilik inançları bütün boyutları arasında normal seviyede, anlamlı, olumlu ilişki ortaya çıkmıştır.

Yüksel (2010), tarafından yapılan araştırmada eğitim fakültesinde okuyan rehber öğretmen adaylarının rehberlik, psikolojik danışma ve özel eğitimle ilgili görevleri ile sorumluluklarına yönelik öz-yeterlilik algılarını incelemiştir. Çalışmada Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü tüm sınıflarından 1298 öğrenci katılmıştır. Sonuçlar, Özel Eğitim Öz-yeterlilik Ölçeğinin yeteri kadar seviyede geçerli özelliklere sahip olduğu sonucuna ulaştırmıştır. Öğretmen adaylarından rehber öğretmenlerin öz yeterlik düzeyleri ile özel eğitim öz yeterlik algılamalarına etki eden değişkenler arasındaki bağlantıya yönelik sonuçlar incelendiğinde adayların özel eğitimdeki öz yeterliklerinin cinsiyete oranla farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre; kadın adayların erkeklere göre daha düşük öz yeterliliğe sahip oldukları ve rehber öğretmen adayların sınıf seviyeleri ilerledikçe özel eğitime dair öz yeterlilik seviyelerinin artış göstermiştir.

Ekinci (2013), tarafından yapılan bir çalışmada ise resim, beden ile müzik programında okuyan adayların ders esnasında karşılarına gelebilecek zorluklara yönelik öz-yeterlilikleri ve zümre, cinsiyet ile bölümleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya Eğitim Fakültesinde okuyan resim, beden eğitimi ve müzik bölümü öğrencilerden toplam 224 kişi katılmıştır. Veriler, Hoy ve Tschannen-Moran (2001) ‘e ait “Öğretmen Öz-yeterlilik Ölçeği” ile toplanmıştır. Resim, Beden ile Müzik bölümünde öğrenim gören adaylarının zümre, bölüm ile cinsiyete göre öz yeterlilik seviyeleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Çapri ve Çelikkaleli (2008) yaptıkları çalışmada, eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin yeterlilikleri ile tutumlarını cinsiyet, program ve okul bazında incelemiştir. Araştırmada “Öğretmenliğe İlişkin Tutum

Ölçeği”, “Aday Öğretmenin Kendine İlişkin Yeterlik Algısı Ölçeği” ile “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; adayların mesleğe yönelik eğilimleri yönelik cinsiyet değişkeninin kayda değer rolü olduğu, fakülte ile programların ise anlamlı bir etki göstermediği sonucu tespit edilmiştir. Diğer taraftan öğretmen adaylarının fakülte, cinsiyet ve programların yeterlik inancı üzerinde anlamlı bir etki oluşturmadığı görülmüştür.

Gençtürk (2008), tarafından yapılan araştırmada ilköğretimde görevli öğretmenlerin öğretmenliğe ilişkin öz-yeterlilik algıları ile mesleki doyumların farklı açılardan incelemiştir. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin genel olarak öz-yeterlilik ve buna bağlı alt boyutlarında kendilerini büyük ölçüde yeterli hissettikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca ilköğretim öğretmenlerinin yeterlilik algılarında lisansüstü eğitim yapma, mezuniyetindeki okullar ve cinsiyete göre farklılık bulunmamış olup branş, okul biçimi ile mezuniyetindeki okullar yönünden anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Morgil, Seçken ve Yücel (2004), yaptıkları araştırmada kimya öğretmenliği bölümünde öğrenim gören adayların öz yeterlilik inançlarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Bu çalışmaya örneklem olarak 162 Kimya Öğretmenliği Bölümü öğrencisi katılmıştır. Yapılan araştırma sonucuna göre, kimya dersine yönelik öz-yeterlilik inancı, tutum ve cinsiyet arasında anlamlı bir sonuç tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarından erkeklerin, kız adaylara göre öz yeterlilik inançlarında daha olumlu ve anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Adayların öz-yeterlilik inancı ile kimya dersine ilişkin tutumları arasında olumlu bir ilişki bulunmuş olup pozitif tutuma sahip olanların ise öz-yeterlilik inancının yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Çakıroğlu (2008), tarafından yapılan Amerika ile Türkiye’de bulunan 104 Amerikan ile 141 Türk öğretmen adaylarının oluşturduğu araştırmada adayların öz yeterlilikleri incelenmiştir. Araştırmada bulgularına göre; öğretmen adayları arasında cinsiyete bağlı olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ancak öğretmen adaylardan Amerikalı adayların, Türk adaylarına göre daha düşük öz-yeterliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Aksoy ve Diken (2009) yaptıkları çalışmada ise özel eğitimde görevli 277 rehber öğretmenlerin, rehberlik ve psikolojik danışmaya yönelik öz-yeterlilik algıları araştırılmıştır. Verilerde araştırmacıların oluşturduğu Rehber Öğretmen Özel Eğitim

Öz-Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Bulgularda; özel eğitimde görevli öğretmenlerin rehberlik ve psikolojik danışmaya yönelik öz-yeterlilikleri ve yaş, cinsiyetleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin mezun oldukları lisans programı, mesleki deneyim süreleri, aldıkları uzman desteği ve özel eğitim deneyimleri ile öz-yeterlilik seviyeleri arasında anlamlılık bulunmuştur.

Karahan (2008) yapmış olduğu çalışmada, özel eğitim okullarındaki eğitim görevlilerinin öz-yeterlilikleri ile tükenmişlik seviyeleri farklı yönlerden incelenmiştir. 263 öğretmen çalışmaya katılmıştır. Araştırmanın bulgularında, özel eğitimde çalışan eğitim görevlilerinin cinsiyetleri ve tükenmişlik seviyeleri, alanları, eğitim düzeyleri, mesleki süreleri, çalışmakta oldukları alan, kurum çeşidi, günlük çalışma süreleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ancak sosyo-demografik değişkenler ile öz-yeterlilik seviyeleri arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Diğer taraftan eğitim görevlilerinin tükenmişlik düzeyleri ile öz-yeterlilik seviyeleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Akdoğan (2009) yapmış olduğu çalışmada, zihinsel engelliler öğretmenlerinin öz-yeterlilikleriyle stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan çalışmada aynı zamanda zihinsel engelli öğretmenlerinin stres seviyeleri ile öz-yeterlilik algıları özel eğitim kurumu ya da devlette çalışma, günlük çalışma süreleri ve kıdem yılları gibi değişkenler açısından araştırılmıştır. Araştırmaya örneklem olarak Eskişehir ilinde görev yapan 91 zihinsel engelliler öğretmeni katılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin stres ve öz-yeterlilik seviyelerinin fazla, diğer taraftan öğretmenlerin stres seviyeleri ve öz-yeterlilik algılarıyla aralarında olumlu ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Devlet okullarında çalışan zihinsel engelliler öğretmenlerinin özel okullarda çalışanlarına göre öz-yeterlilik algılarında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Öz-yeterlilik algısı, stres düzeyleri, günlük çalışma süreleri ve kıdem yılları arasında, zihin engelliler öğretmenlerin istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki çıkmamış, ayrıca rehabilitasyon ile özel eğitim merkezi veya devlet okullarında görev yapmanın zihinsel engelliler öğretmenlerinin stres düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Yılmaz (2010), yapmış olduğu çalışmada Türkçe öğretmenliği okuyan adayların özel alan yeterlik algılarını ve öz-yeterlilik algılarını bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini, öğretmen adaylarının mesleki beceri ile bilgilerine dair yeterliklerini ortaya çıkarmak istemiştir. Araştırma bulgularında

adaylardan gece ve gündüz eğitiminde öğrenim görenlerin yeterliklerinin (özel alan) yakınlığı, cinsiyete göre özel alan yeterliklerinin farklılık göstermediği belirlenmiştir. Billheimer (2006), yaptığı araştırmada sınıf ile okul öncesi öğretmeni adaylarının öz yeterlilikleri karşılaştırmıştır. Yapılan araştırmada 40 okul öncesi ve 44 sınıf öğretmeni adayı olmak üzere toplam 84 aday bulunmaktadır. Veri toplamada öğretmen adaylarına “öğretmen yeterlik ölçeği” uygulanmıştır. Bulgularda Aile katılımı, pozitif okul havası oluşturma ve karar vermede sınıf öğretmenlerine oranla okul öncesi öğretmen adayları daha fazla puan almıştır ancak gruplar arasında öğretmen yeterlilikleri yönünden farklılık tespit edilmemiştir.

Clark (2009) tarafından yapılan çalışmada tecrübesiz öğretmenlerin ve öğretmenlik okuyanların öz-yeterliliklerinde meydana gelen değişim incelenmiştir. Çalışmaya deneyimsiz öğretmenler ve 123 öğretmen adayı katılmıştır. Bulgulara göre; staj türünün öğretmen adaylarının öz-yeterliliği üzerinde etki oluşturmadığı, öz-yeterlilik seviyesinin yüksek olduğu, mesleki gelişim kurslarının deneyimsiz öğretmenlerin öz-yeterliliği ve rehber öğretmen desteği üzerinde pozitif etkisi olduğu ortaya konmuştur.

Altunçekiç, Koray ve Yaman (2005), yapmış oldukları araştırmada öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç seviyeleri ile problem çözme becerileri incelenmiştir. Çalışmaya örneklem olarak Sınıf, Matematik ve Fen Bilgisi alanında okuyan 240 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma bulgularında; bu alanlardaki adayların öz-yeterlilik inançlarında eğitim gördükleri alanlara yönelik anlamlı derecede farklılıklar tespit edilmiştir. Araştırmada ortaya çıkan başka sonuca ilişkin öz-yeterliliğe sahiplik yönünden en düşük öz-yeterlilik düzeyi sınıf öğretmenliği alanında en yüksek fen bilgisinde belirlenmiştir. Ayrıca adayların sınıf seviyeleri yönünden öz-yeterlilik düzeylerine bakıldığında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Cinsiyet değişkenine göre ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Alaçayır (2011), tarafından yapılan araştırmada 4. sınıf zihinsel engelliler öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin öğrenme stilleri ve öz-yeterlilik algıları arasındaki ilişkiyi farklı değişkenler yönünden incelemiştir. Araştırmaya toplam 188 zihinsel engelliler öğretmenliği öğrencisi katılmıştır. Veri toplamada Dembo ile Gibson’a ait “Öğretmen Yeterlik Ölçeği”, Sherly Reichmann, Antony F.Grasha ve “Grasha–Reichmann Öğrenci Öğrenme Stili Ölçeği” ile “Kişisel Bilgi Formu”

uygulanmıştır. Adaylarının öz-yeterlilik algularıyla diğer değişkenler arasında anlamlı olarak bir ilişki çıkmamıştır.

Sphero ve Woolfolk-Hoy (2005) yaptıkları bir başka araştırmada aday öğretmenlerin öz-yeterlilik algularının zaman içinde gerçekleştiği değişimi incelemişlerdir. Çalışmada veriler toplam 53 öğretmenden adayından elde edilmiştir. Katılımcılar, öğretmenlik uygulamasına katılan aday öğretmenler, meslek de yeni olan öğretmenler ile teorik dersleri alan aday öğretmenler olmak üzere üç grup altında toplanmıştır. Çalışma bulgularında öğretmenlik uygulaması yapan öğretmen adaylarının ve teorik derslerin hepsini alan ama uygulama yapmayan adayların öz-yeterlilik seviyelerinin artış gösterdiği ve mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin öz-yeterlilik düzeylerinde anlamlı ölçüde azalma tespit edilmiştir.

Arturo, Doug ve Fives (2007) yaptıkları araştırmada öğretmen adaylarının, öz-yeterlilik düzeylerinde uygulama dersinin etkisi incelenmiştir. Araştırmaya toplam 49 aday katılmış olup araştırmada Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, Maslach Mesleki Tükenmişlik Ölçeği uygulamıştır. Bulgularda; adayların öz-yeterliliklerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Wolf (2008) yaptığı çalışmada ziraat öğretmenlerinin mevcut işlerindeki yeterlikleri ve öz-yeterlilik algularını incelemiştir. Diğer yandan tarım eğitiminde öğretmenlerin öz-yeterliliği, çalışma arkadaşlarıyla ilgili fikirleri ile demografik özellikleri arasında bulunan korelasyon incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre; öğretmenlerin uygulamada düşük yeterliğe, sınıfta ise yüksek yeterliliğe ulaştıkları gözlemlenmiştir. Kadınların öz-yeterlilik algı durumlarının, erkeklere oranla düşük çıkmıştır.

Dickerson (2008), yaptığı çalışmada genel ile özel eğitimde görevli öğretmenlerin stres ve öz-yeterliliklerinde anlamlı derecede farklılığın olup olmadığını incelemiştir. Araştırmada ABD’de bulunan genel ile özel eğitimdeki aday öğretmenler yer almıştır. Aday öğretmenler araştırmaya internet ortamıyla katılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre; genel ve özel eğitim aday öğretmenleri daha yüksek öz-yeterlilik sergilemiştir ve adaylar ilk uygulanan testten son teste kadar daha stresli oldukları ortaya çıkmıştır.

Ekici (2006) tarafından yapılan başka bir çalışmada meslek lisesinde görevli öğretmenlerin öz-yeterlilik inançları incelenmiştir. Öğretmenlerin öz-yeterliliklerinin branş ve cinsiyet değişkenleri bakımından anlamlı farklılıklar gösterdiği ancak

öğretmenlerin kıdeme göre aralarında anlamlı bir farklılık oluşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca çalışmasında ilköğretim bölümü öğretmen adayları meslekte önce mesleğe ilişkin bölüm, cinsiyet, öz-yeterlilikleri, mezun olduğu lise çeşidi, öğretim biçimi ile sınıf seviyesi bakımından araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularında, fen bilgisi öğretmeni adaylarının mesleki öz-yeterlilikleri diğer bölümlerdeki adaylara oranla daha yüksek öz-yeterlilik düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Woolfolk-Hoy (2000) öğretmenlerin mesleklerinin ilk yıllarındaki öz-yeterliliklerinin zamanla değişimini incelemiştir. Araştırmada öğretmenlerin öğrencilik hayatında ile mesleklerindeki ilk yıllarında öz-yeterliliklerini değiştiren ilgili faktörleri tanımlamak, öz-yeterlilik inançlarını değerlendirmek için stajyer öğretmen, tecrübeli öğretmenlerle ve öğrencilerin öz-yeterlilikleri kıyaslamıştır. Çalışmaya örneklem olarak meslekte ilk yılını tamamlamış 53 öğretmen dahil olmuştur. Çalışma sonuçları meslekte tecrübeli öğretmenlerin öz-yeterlilik algılarının fen ile matematik alanında stajyer öğretmenlere oranla yüksek olduğu aynı zamanda öğretmenlerin okul yönetiminden ve öz-yeterliliklerinin çalışma arkadaşlarından etkilendiğini göstermiştir.

Barco (2007) tarafından yapılan bir çalışmada lisede görevli öğretmenlerin, öğretmen yeterliği ile kaynaştırma sınıflarında öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere karşı tutumları incelenmiştir. Etkinliklere dair bilgi toplama ve kaynaştırmaya karşı tutumları amacıyla, orta öğretim öğretmenleriyle bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ankete göre lise öğretmenleri, kaynaştırma eğitiminin engelli öğrencilerden bazıları için yararlı bazı öğrenciler için yararlı olmadığını ortaya koymuşlardır. Diğer taraftan araştırmaya katılanlar kaynaştırma eğitimiyle alakalı olumsuz olduğu gibi olumlu tecrübelerinin var olduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışmada ayrıca, kaynaştırma eğitiminin eksikliklerinin, faydalarının olduğu fakat öğretmen tutumlarının kaynaştırmanın başarısını etkilediği bulgularına ulaşmıştır. Üredi ve Üredi (2006) sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören adayların öz-yeterlilik inançlarını bazı değişkenler açısından karşılaştırmayı amaçlamışlardır. Bu çalışmaya 3. ve son sınıfta bulunan 405 aday katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; son sınıfta öğrenim gören adayların 3. sınıftaki adaylara oranla yüksek öz-yeterliliğe sahip olduğu, kız adayların erkeklere oranla yüksek öz-yeterliliğe sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Aksoy Diken, Karaaslan ve Yüksel (2012), yaptıkları araştırmada özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmaya yönelik rehberlik öğretmeni öğrencilerinin öz-yeterlilik algılarını incelemiştir. Araştırmada veriler 7 farklı üniversitenin Eğitim Fakültelerinde eğitim gören, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında öğrenim gören 1298 öğrenciden toplanmıştır. Verilerde Kişisel Bilgi Formu ile “Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz-yeterlilik Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmada bu ölçeğin adayların kullanılabilceği bir araç olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Erkek adayların öz-yeterlilikleri kadın adaylardan daha yüksek olduğu, okuldaki öğretim ilerledikçe adayların öz-yeterliliklerinde de ilerleme olduğu sonucuna varılmıştır.

Schwarber (2006), yaptığı araştırmada otistik çocukların eğitiminde görev yapan öğretmenlerin öz-yeterlilik algılarını incelemiştir. Araştırmaya 332 eğitimci katılmıştır. Araştırma bulgularında özel eğitim öğretmenlerinin diğer öğretmenlere göre yüksek öz yeterliliğe sahip olduğu, aynı zamanda özel eğitim öğretmenlerin daha zengin bilgilere sahip olduğu, otistik çocukların eğitimiyle ilgili diğer öğretmenlerin ise özel eğitim öğretmenlerine oranla fazla endişe taşıdıkları belirlenmiştir. Normal sınıflarda otistik çocuklarının sayısının artması nedeniyle öğretmen yetiştirme eğitimlerine ihtiyaç olduğu belirlenmiştir.

Woolfolk-Hoy ve Tschannen-Moran (2002), yaptıkları çalışmada öğretmenlerin öz-yeterliliğinin oluşmasına etki eden etmenleri araştırmışlardır. Araştırma üç farklı üniversitede mezunu olan ilköğretim ile ortaöğretim öğretmenleri üzerinde toplam 255 öğretmenle yürütülmüştür. Araştırma verileri yaşları 21 ile 57 arasında ve mesleki tecrübeleri 1 yıl ile 29 yıl arasında olan katılımcılardan toplanmıştır. Katılımcılara öğretmen öz-yeterlilik ölçeği uygulanarak destek algıları ve mesleki doyumlarını ölçen sorular sorulmuştur. Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek TSES öz-yeterlilik ölçeğidir. Araştırma bulgularında, sınıf seviyesi ve tecrübe değişkenlerinde önemli farklılıklar görülürken; yaş, cinsiyet, öğretmen yeterliği ve ırk gibi gruplar arasında önemli bir farklılık göstermediği ortaya konmuştur. Diğer taraftan ilköğretim öğretmenlerinin ortaöğretim öğretmenlerine ve tecrübeleri beş sene ve üstündeki öğretmenlerin, meslekte yeni olan öğretmenlere oranla yüksek düzeyde yeterliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Admiraal, Korthagen ve Wubbels (2000), yapmış oldukları araştırmada öğretmenlik eğitimi alan adayların öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimini ve öğrenci davranışlarıyla başa çıkma becerisi incelemiştir. Araştırmaya toplam 27 öğretmen

adayı katılmıştır. Öğretmen adaylarından problemlere sebebiyet veren vakalar ile alakalı ortalama 300 kadar dönüt alınmıştır. Araştırmaya katılanlar okulda yaşadıkları gündelik sıkıntılar ve sıkıntılarla baş edebilme tavırları sınanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin ortaya koyduğu kötü davranışların problem olarak tespit edildiği durumlarda, öğretmen adaylarının faaliyetlerinin yoğunluğunun değiştiği öğrenciler ile iletişiminin sorunlu hale geldiği fakat öğretmen adaylarının etkin bir şekilde başa çıkma tavrı sergiledikleri tespit edilmiştir. Araştırmada ortaya çıkan bir başka bulguya göre; öğrencisini tanıyan, anlayan ve dinleyen öğretmenin; öğrencisinin zayıf ve güçlü yönlerini, beğenip beğenmediği anları, öğrenme stilini iyi kavrayabileceği bulgusuna ulaşılmıştır.

Şimşek (2011) yaptığı araştırmada sosyal bilgiler eğitimi alan aday öğretmenlerin öz yeterlik algılarını incelemiştir. Çalışma bulgularına göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının karakter eğitimine yönelik öz-yeterlikleri cinsiyet göre farklılık göstermemiştir.

(Mehlig ve Milson, 2002), Demirel (2009) ve Milson (2003)'ün yaptıkları "İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Karakter Yeterlik Duyarlılığı Eğitimi" adlı çalışmalarında öğretmenlerin olumlu yönde yeterlik inancına sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Milson ve Mehlig (2002)'in yaptıkları araştırmada karakter eğitiminde ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarını incelemişlerdir. Araştırmada Genel ve Kişisel Öğretim Yeterliği ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin yaşa bağlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Demirel (2009) tarafından yapılan idarecilerin ve sınıf öğretmenlerinin karakter eğitimine yönelik öz-yeterlik inançları ile ilgili araştırma sonuçlarına göre mesleki kıdem değişkenine göre farklılık tespit edilmemiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin yeterlik inançları eğitim durumu değişkenine göre ise anlamlı bir tespit edilmemiştir.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi yer almıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama (suryev) modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli varlığını sürdüren veya geçmişte olan bir durumu tasvir etmeyi amaçlayan bir yöntemdir. Araştırmada bu yöntemin kullanılmasının nedeni değişkenlerin değişim düzeylerinin belirlenmesi ve var olan durumu betimleme amacını gerçekleştirmektir. Aynı zamanda araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi ile ilgili öz-yeterlilikleri çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Kayseri ili sınırları içerisinde yer alan 2018-2019 eğitim-öğretim yılında görevli olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Kayseri Melikgazi merkez ilçesinde bulunan çeşitli değişkenlere göre seçilmiş toplam 168 Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden oluşturmaktadır.

Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kayseri ili Melikgazi ilçesine bağlı 48 okulda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, eğitim düzeyi, mezuniyet durumu ve hizmet içi eğitimi gibi değişkenler açısından incelenmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin öz-yeterliliklerinin incelenmesi amacıyla DÖNMEZ, C. ve Ebru, AVCI. (2011) tarafından hazırlanmış olan “Karakter Eğitimi Öz-yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır.

2.3.1. Karakter Eğitimi Öz-yeterlilik Ölçeği

Araştırmada kullanılan karakter eğitimi öz-yeterlilik ölçeği DÖNMEZ, C. ve Ebru, AVCI. (2011) tarafından hazırlanmış olup ölçek iki bölümden oluşmuş, ölçeğin ilk bölümünde öğretmenlere ait kişisel bilgilerin yer aldığı 7 maddeden oluşmuştur. Ölçeğin ikinci bölümünde ise toplamda 21 maddeden oluşan karakter eğitimine ilişkin öz-yeterlilik ölçeği bulunmaktadır. Ölçek 0 ile 100 arası değerlere sahip bir formattan oluşmaktadır. Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin derece olarak ne derecede yapabilecekleri “ yapabileceğime inanıyorum, orta derecede yapabileceğime inanıyorum ve yapabileceğime kesinlikle inanıyorum” biçiminde puanlama yapılması istenmiştir. Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett testi yapılarak Kmo ölçüm değeri 0,895 ve Cronbach Alpha değeri $\alpha =,908$ olduğu tespit edilmiştir. Bartlett sonucu $\chi^2= 1914,793$ olduğu görülmüştür.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada veri analizinin tüm aşamalarında istatistiksel anlamlılık düzeyi $p \leq 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine yönelik bulgular yer almaktadır.

3.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 1: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	72	83,6243	6,22036	163	3,567	,000
Erkek	93	80,0768	6,42427			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin t testine baktığımızda kadın ve erkekler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Karakter eğitimine yönelik öz yeterlilik* [$t_{(163)}= 3.567$, $p<.05$]. Tablo'daki ortalamalara bakıldığında bu farklılığın kadınlar lehine olduğu görülmektedir.

3.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Fakülteleere Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 2: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülteleere göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin t testi sonuçları

Mezuniyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Eğitim Fakültesi	136	81,5266	6,50964	163	-,415	,678
Fen-Edebiyat Fakültesi	29	82,0854	6,88352			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülteleere göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin t testine baktığımızda eğitim fakültesi ve fen edebiyat fakültesi arasında anlamlı derecede farklılık bulunmamaktadır. *Karakter eğitimine yönelik öz yeterlilik* [$t_{(163)}= -.415$, $p>.05$]. Ancak genel anlamda tabloya

bakıldığında fen edebiyat fakültesi mezunu öğretmenlerin ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 3: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	529,616	3	176,539	4,356	,006	*4-1, 4-2, 4-3
Gruplariçi	6525,254	161	40,530			
Toplam	7054,870	164				

*1= 20-30 yaş; 2= 31-40 yaş; 3=41-50 yaş; 4= 51-60 yaş

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testine bakıldığında 51-60 yaş arasındaki öğretmenler ile diğer yaş gruplarındaki öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır. Tabloya bakıldığında bu farklılığın 51-60 yaş arasındaki öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 4: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	481,198	5	96,240	2,328	,045	*4-2
Gruplariçi	6573,672	159	41,344			
Toplam	7054,870	164				

*1= 0-2 yıl; 2= 3-5 yıl; 3= 6-10 yıl; 4= 11-15 yıl; 5= 16-20 yıl; 6= 21 yıl ve üzeri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testine bakıldığında 11-15 yıl arasındaki öğretmenler ile 3-5 yıl arasındaki öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık

vardır. Tabloya bakıldığında bu farklılığın 11-15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

3.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 5: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	658,298	2	329,149	8,336	,000	*3-1, 3-2
Gruplarıçi	6396,572	162	39,485			
Toplam	7054,870	164				

*1= Lisans; 2= Yüksek Lisans; 3= Doktora

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testine bakıldığında doktora mezunu öğretmenler ile lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır. Tabloya bakıldığında bu farklılığın doktora mezunu öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

3.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 6: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	189,409	3	63,136	1,481	,222	
Gruplarıçi	6865,461	161	42,643			
Toplam	7054,870	164				

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin ANOVA testine bakıldığında öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık bulunmamaktadır.

3.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter Eğitimi Almalarına Göre Karakter Eğitimine Yönelik Öz Yeterliliklerine İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 7: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin t testi sonuçları

Karakter Eğitimi	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Alma						
Evet	42	84,5578	4,66468	163	3,468	,001
Hayır	123	80,6233	6,82213			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine ilişkin t testine baktığımızda karakter eğitimi alanlarla almayanlar arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Karakter eğitimine yönelik öz yeterlilik* [$t_{(163)}= 3.468$, $p<.05$]. Tablo'daki ortalamalara bakıldığında bu farklılığın karakter eğitimi alanlar lehine olduğu görülmektedir.

3.7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet, Mezun Oldukları Fakülte, Karakter Eğitimi Almalarına, Yaşlarına, Mesleki Kıdemlerine, Eğitim Düzeylerine ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Model ve Rehber Olma Faktörüne İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 8: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	72	86,3657	8,91767	164	4,740	,000
Erkek	94	79,0957	10,41167			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında kadın ve erkekler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Model ve rehber olma* [$t_{(164)}= 4.740$, $p<.05$]. Tablo'daki ortalamalara bakıldığında bu farklılığın kadınlar lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Mezuniyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Eğitim Fakültesi	137	82,8345	9,26058	164	1,582	,116
Fen-Edebiyat Fakültesi	29	79,4828	14,57808			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi arasında anlamlı derecede farklılık olmadığı görülmektedir. *Model ve rehber olma* [$t_{(164)}= 1.582$, $p>.05$]. Ancak Tablo'ya bakıldığında eğitim fakültesi mezunlarının ortalamalarının fen-edebiyat fakültesi mezunlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Karakter Eğitimi Alma	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Evet	42	85,4762	3,08607	164	2,356	,020
Hayır	124	81,1559	11,72397			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında karakter eğitimi alan öğretmenlerle almayan öğretmenler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Model ve rehber olma* [$t_{(164)}= 2.356$, $p<.05$]. Tablo'ya bakıldığında bu farklılığın karakter eğitimi alan öğretmenlerin lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	3050,511	3	1016,837	11,106	,000	*1-3, 2-3,

Grupları	14832,086	162	91,556	4-1, 4-2,
Toplam	17882,597	165		4-3

*1= 20-30 yaş; 2= 31-40 yaş; 3=41-50 yaş; 4= 51-60 yaş

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında 20-30 yaş ve 41-50 yaş arasındaki öğretmenler (20-30 yaş arasındaki öğretmenler lehine), 31-40 yaş ve 41-50 yaş arasındaki öğretmenler (31-40 yaş arasındaki öğretmenler lehine), 51-60 yaş arasındaki öğretmenler ve diğer yaş grubundaki bütün öğretmenler arasında (51-60 yaş arasındaki öğretmenler lehine) anlamlı derecede bir farklılık vardır.

Tablo 12: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1431,098	5	286,220	2,784	,019	*4-6
Grupları	16451,499	160	102,822			
Toplam	17882,597	165				

*1= 0-2 yıl; 2= 3-5 yıl; 3= 6-10 yıl; 4= 11-15 yıl; 5= 16-20 yıl; 6= 21 yıl ve üzeri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında 11-15 yıl arasındaki öğretmenler ile 21 yıl ve üzeri öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır. Tabloya bakıldığında bu farklılığın 11-15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	374,826	2	187,413	1,745	,178	
Grupları	17507,771	163	107,410			
Toplam	17882,597	165				

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 14: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	903,105	3	301,035	2,872	,038	*2-4
Gruplarıçi	16979,492	162	104,812			
Toplam	17882,597	165				

*1= Çok düşük; 2= Düşük; 3= Orta; 4= Yüksek; 5= Çok Yüksek

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre model ve rehber olma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğretmenler ile sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır. Tabloya bakıldığında bu farklılığın sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğretmenlerin lehine olduğu görülmektedir.

3.8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet, Mezun Oldukları Fakülte, Karakter Eğitimi Almalarına, Yaşlarına, Mesleki Kıdemlerine, Eğitim Düzeylerine ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Ahlaki Bir Sınıf Ortamı Oluşturma Faktörüne İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 15: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	72	85,7176	6,14653	164	4,882	,000
Erkek	94	80,4078	7,49626			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma* [$t_{(164)}= 4.882, p<.05$]. Tablo'ya bakıldığında bu farklılığın kadın öğretmenlerin lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 16: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Mezuniyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Eğitim Fakültesi	137	83,3090	7,32080	164	1,582	,023
Fen-Edebiyat Fakültesi	29	79,8851	7,29115			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında eğitim fakültesi ve fe-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma* [$t_{(164)}= 1.582, p<.05$]. Tablo'ya bakıldığında bu farklılığın eğitim fakültesi mezunu öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 17: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Karakter	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Eğitimi Alma						
Evet	42	85,7143	4,75900	164	3,119	,002
Hayır	124	81,6935	7,87201			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında karakter eğitimi alan ve almayan öğretmenler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma* [$t_{(164)}= 3.119, p<.05$]. Tablo'ya bakıldığında bu farklılığın karakter eğitimi alan öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 18: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın	Kareler	Sd	Kareler	f	p	Anlamlı
Kaynağı	Toplamı		Ortalaması			Fark

Gruplararası	360,441	3	120,147	2,238	,086
Gruplarıçi	8697,457	162	53,688		
Toplam	9057,898	165			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında anlamlı derecede bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 19: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1642,151	5	328,430	7,086	,000	*4-2, 4-3, 4-5, 4-6
Gruplarıçi	7415,747	160	46,348			
Toplam	9057,898	165				

*1= 0-2 yıl; 2= 3-5 yıl; 3= 6-10 yıl; 4= 11-15 yıl; 5= 16-20 yıl; 6= 21 yıl ve üzeri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında 11-15 yıl arasındaki öğretmenler ile 3-5 yıl, 6-10 yıl, 16-20 yıl, 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır. Tabloya bakıldığında bu farklılığın 11-15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 20: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	463,778	2	231,889	4,398	,014	*3-2
Gruplarıçi	8594,121	163	52,725			
Toplam	9057,898	165				

*1= Lisans; 2= Yüksek Lisans; 3= Doktora

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında doktora mezunu

öğretmenler ile yüksek lisans mezunu öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır. Tabloya bakıldığında bu farklılığın doktora mezunu öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 21: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	17,295	3	5,765	,103	,958	
Gruplarıçi	9040,604	162	55,806			
Toplam	9057,898	165				

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık bulunmamaktadır.

3.9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet, Mezun Oldukları Fakülte, Karakter Eğitimi Almalarına, Yaşlarına, Mesleki Kıdemlerine, Eğitim Düzeylerine ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Değerleri Öğretim Programı Yoluyla Kazandırma Faktörüne İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 22: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	72	72,9722	10,21456	164	-2,408	,017
Erkek	94	77,1489	11,69317			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma* [$t_{(164)} = -2.408$, $p < .05$]. Tablo'ya bakıldığında bu farklılığın erkek öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 23: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültele göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Mezuniyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Eğitim Fakültesi	137	73,7080	11,30471	164	-4,267	,000
Fen-Edebiyat Fakültesi	29	83,0345	7,00246			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma* [$t_{(164)} = -4.267$, $p < .05$]. Tablo'ya bakıldığında bu farklılığın fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 24: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Karakter Eğitimi Alma	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Evet	42	77,4286	13,50184	164	1,399	,164
Hayır	124	74,6290	10,32596			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında karakter eğitimi alan ve almayan öğretmenler arasında anlamlı derecede farklılık yoktur. *Değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma* [$t_{(164)} = 1.399$, $p > .05$]. Ancak Tablo'ya bakıldığında karakter eğitimi alan öğretmenlerin ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 25: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	4373,894	3	1457,965	14,348	,000	*3-1, 3-2,

Gruplariçi	16461,214	162	101,612	4-1
Toplam	20835,108	165		

*1= 20-30 yaş; 2= 31-40 yaş; 3=41-50 yaş; 4= 51-60 yaş

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında 41-50 yaş, 20-30 yaş ve 31-40 yaş arasındaki öğretmenler (41-50 yaş arasındaki öğretmenler lehine), 51-60 yaş arasındaki öğretmenler ve 20-30 yaş arasındaki öğretmenler arasında (51-60 yaş arasındaki öğretmenler lehine) anlamlı derecede bir farklılık vardır.

Tablo 26: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	5882,493	5	1176,499	12,589	,000	*3-1, 3-2, 5-1, 5-2,
Gruplariçi	14952,615	160	93,454			5-4, 6-1,
Toplam	20835,108	165				6-2, 6-4

*1= 0-2 yıl; 2= 3-5 yıl; 3= 6-10 yıl; 4= 11-15 yıl; 5= 16-20 yıl; 6= 21 yıl ve üzeri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında 6-10 yıl arasındaki öğretmenler ile 0-2 yıl ve 3-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler (6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine), 16-20 yıl arasındaki öğretmenler ile 0-2 yıl, 3-5 yıl ve 11-15 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler (16-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine), 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 0-2 yıl, 3-5 yıl ve 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler (21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine) arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır.

Tablo 27: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	4465,198	2	2232,599	22,231	,000	*2-1, 3-1, 3-2
Gruplariçi	16369,911	163	100,429			
Toplam	20835,108	165				

*1= Lisans; 2= Yüksek Lisans; 3= Doktora

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında yüksek lisans mezunu öğretmenler ile lisans mezunu öğretmenler (yüksek lisans mezunu öğretmenler lehine) doktora mezunu öğretmenler ile lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenler (doktora mezunu öğretmenler lehine) arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır.

Tablo 28: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	2207,206	3	735,735	6,398	,000	*1-2, 3-2
Gruplariçi	18627,902	162	114,987			
Toplam	20835,108	165				

*1= Çok düşük; 2= Düşük; 3= Orta; 4= Yüksek; 5= Çok Yüksek

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında sosyo-ekonomik düzeyi çok düşük olan öğretmenler (sosyo-ekonomik düzeyi çok düşük öğretmenler lehine), sosyo-ekonomik düzeyi orta seviyede olan öğretmenler ile sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğretmenler (sosyo-ekonomik düzeyi orta seviyede olan öğretmenler lehine) arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır.

3.10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Cinsiyet, Mezun Oldukları Fakülte, Karakter Eğitimi Almalarına, Yaşlarına, Mesleki Kıdemlerine, Eğitim Düzeylerine ve Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Demokratik Bir Sınıf Ortamı Oluşturma Faktörüne İlişkin Bulgular ve Yorumları

Tablo 29: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Kadın	72	89,6875	7,33909	164	4,004	,000
Erkek	94	84,9468	7,72493			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında eğitim kadın ve erkek öğretmenler

arasında anlamlı derecede farklılık vardır. *Demokratik bir sınıf ortamı oluşturma* [$t_{(164)}= 4.004$, $p<.05$]. Tablo'ya bakıldığında bu farklılığın kadın öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 30: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülteye göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Mezuniyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Eğitim Fakültesi	137	86,7701	8,47878	164	-,825	,410
Fen-Edebiyat Fakültesi	29	88,1034	4,10004			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakülteye göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında eğitim fakültesi ve fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık yoktur. *Demokratik bir sınıf ortamı oluşturma* [$t_{(164)}= -.825$, $p>.05$]. Ancak Tablo'ya bakıldığında fen-edebiyat fakültesi mezunu öğretmenlerin ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 31: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testi sonuçları

Karakter	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
Eğitimi Alma						
Evet	42	90,3571	3,92659	164	3,277	,001
Hayır	124	85,8669	8,56612			

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin t testine bakıldığında karakter eğitimi alan ve almayan öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır. *Demokratik bir sınıf ortamı oluşturma* [$t_{(164)}= 3.277$, $p<.05$]. Tablo'ya bakıldığında bu farklılığın karakter eğitimi alan öğretmenlerin lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 32: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	143,357	3	47,786	,763	,516	
Gruplariçi	10146,891	162	62,635			
Toplam	10290,248	165				

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında anlamlı derecede bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 33: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1959,044	5	391,809	7,525	,000	*1-2, 1-3, 1-5, 5-2, 5-3, 5-6
Gruplariçi	8331,204	160	52,070			
Toplam	10290,248	165				

*1= 0-2 yıl; 2= 3-5 yıl; 3= 6-10 yıl; 4= 11-15 yıl; 5= 16-20 yıl; 6= 21 yıl ve üzeri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında 0-2 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 3-5 yıl, 6-10 yıl ve 16-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler (0-2 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine), 16-20 yıl arasındaki öğretmenler ile 3-5 yıl, 6-10 yıl ve 21 yıl ve üzeri arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler (16-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine) arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır.

Tablo 34: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1411,377	2	705,689	12,955	,000	*1-2, 3-2
Gruplariçi	8878,871	163	54,472			
Toplam	10290,248	165				

*1= Lisans; 2= Yüksek Lisans; 3= Doktora

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında lisans mezunu öğretmenler ile yüksek lisans mezunu öğretmenler (lisans mezunu öğretmenler lehine), doktora mezunu öğretmenler ile yüksek lisans mezunu öğretmenler (doktora mezunu öğretmenler lehine) arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır.

Tablo 35: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testi sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	398,492	3	132,831	2,175	,093	
Gruplarıçi	9891,757	162	61,060			
Toplam	10290,248	165				

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne ilişkin ANOVA testine bakıldığında öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık bulunmamaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

İyi bir vatandaş yetiştirmek, insani değerler kazanmış bireyler ortaya çıkarmak karakter eğitiminin amacıdır. Bu yönüyle Karakter eğitimi verilirken Sosyal Bilgiler öğretmenlerine büyük görevler düşmektedir. Bundan dolayı karakter eğitiminin verimli bir şekilde verilebilmesi ve bu eğitimin uygulanabilir olması öğretmenlerin karakter eğitimine ilişkin öz yeterlilikleri ile ilişkilidir.

Araştırmada “ Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz Yeterlilik” seviyeleri belirlenmiş ve çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Bu yönüyle aşağıda verilen sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında araştırmaya katılım gösteren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlik” seviyeleri oldukça yüksek bulunmuştur. Bu yönüyle öğretmenlerin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlik” seviyelerinin yüksekliği, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kendilerine güven duymalarının ve karakter eğitiminde etkili olmalarının bir sonucudur. Diğer taraftan araştırmada şu sonuçlar ortaya çıkmıştır;

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine bakıldığında Kadın Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “Karakter Eğitimine İlişkin Öz-yeterlik” seviyeleri, erkek öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine bakıldığında eğitim fakültesi ve fen edebiyat fakültesi arasında anlamlı derecede farklılık bulunmamaktadır. Ancak fen edebiyat fakültesi mezunu öğretmenlerin ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine bakıldığında ileri yaşlarda olan özellikle 51-60 yaş arasındaki öğretmenler ile diğer yaş gruplarındaki öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık vardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine bakıldığında 11-15 yıl arasındaki öğretmenlerin, 3-5 yıl arasındaki öğretmenlere göre daha yüksek öz yeterliliğe sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine bakıldığında doktora mezunu öğretmenler ile lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenler arasında doktora mezunu öğretmenler lehine farklılık çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyo-

ekonomik düzeylerine göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine bakıldığında öğretmenler arasında anlamlı derecede bir farklılık bulunmamaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimi almalarına göre karakter eğitimine yönelik öz yeterliliklerine bakıldığında karakter eğitimi alanlarla almayanlar arasında karakter eğitimi alanlar lehine farklılık oluşmuştur. Diğer taraftan araştırmada Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyet, mezun oldukları fakülte, karakter eğitimi almaları, yaş, mesleki kıdem, eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyleri model ve rehber olma faktörüne göre incelenmiştir. Bu sonuçlara göre; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mezun olunan fakültelere ve eğitim düzeylerine göre aralarında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Ancak öğretmenler arasında karakter eğitimi alma, yaş, mesleki kıdem ve sosyo-ekonomik değişkenlerinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ahlaki bir sınıf ortamı oluşturma faktörü de çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Bu sonuçlara göre; ahlaki bir sınıf ortamı oluşturmada öğretmenlerin cinsiyet, mezun oldukları fakülte, karakter eğitimi alma, mesleki kıdem ve eğitim düzeyleri değişkenleri anlamlı farklılık ortaya çıkarmıştır. Ancak ahlaki bir sınıf ortamı oluşturmada öğretmenlerin yaşları ve sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuçta ise; Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne bakılmıştır. Araştırma bulgularına göre; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne göre cinsiyet, mezun oldukları fakülte, yaş, mesleki kıdem, eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyleri anlamlı derecede farklılık göstermiştir. Fakat öğretmenlerin karakter eğitimi alma durumlarının değerleri öğretim programı yoluyla kazandırma faktörüne etkisi bulunmamıştır. Araştırmada son olarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörü çeşitli değişkenler yönüyle incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne; eğitim düzeyleri, cinsiyet, karakter eğitimi alma ve mesleki kıdem değişkenleri anlamlı derecede etki göstermiştir. Ancak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin demokratik bir sınıf ortamı oluşturma faktörüne; yaş, sosyo-ekonomik düzey ve mezun olunan fakülte herhangi bir etkide bulunmamıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter eğitimine ilişkin Öz Yeterlik düzeyleri çeşitli değişkenlerden etkilenmiştir. Buna bağlı olarak Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin Öz Yeterlikleri anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

ÖNERİLER

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitimine ilişkin öz-yeterliklerin geliştirilebilmesi için kişisel gelişime yönelik etkinlikler planlanmalıdır.
2. Lisans eğitiminde karakter eğitimi ile ilgili seçmeli dersler müfredatta yerini almalıdır.
3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin öz- yeterliklerinin daha etkin hale gelebilmesi amacıyla öğretmenler lisansüstü eğitim için teşvik edilmelidir.
4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karakter eğitiminde rol model olmaları, öğretmenlerin meslekleri boyunca sosyal çevreye uygun olarak hareket etmelerini gerekli kılmalıdır.
5. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değerleri öğretim programı yoluyla kazandırmasında müfredatta çeşitli yeniliklere gidilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aslan M, (2011) Okulların Karakter Eğitimi Yetkinliği Ölçeği (OKEYÖ). Değerler Eğitimi Dergisi, 9(21): 7-27.
- Ada, S. Z. (2005) Baysal, N. Koruyucu, S. “Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf içi Olumsuz Davranışlara Gösterdikleri Tepkilerin Karakter Eğitimi ve 2005 İlköğretim Programı Açısından Değerlendirilmesi”, Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 3, Sayı 10, s. 7-18.
- Admiraal, W.F. Korthagen, F.A.J. & Wubbels, T. (2000) Effects Of Student Teachers’ Coping Behavior. British Journal Of Educational Psychology. 70:33-52.
- Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006) Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 98–110.
- Akbulut, E. (2006) Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 34–44.
- Akdoğan, F. E. (2009) Zihin Engelliler Öğretmenlerinin Öz-Yeterlilik Algıları ve Stres Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkiprik, G. B. (2007) Genel Lise Öğretmenlerine Göre Karakter Eğitimi Yoluyla Öğrencilere Kazandırılacak Değerler: Çok Boyutlu Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkoyunlu, B. ve Orhan, F. (2003) Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin bilgisayar kullanma öz yeterlik inancı ile demografik özellikleri arasındaki ilişki. The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET. 2(3).
- Akkoyunlu, B., Feza O., & Aysun U. (2005) Bilgisayar Öğretmenleri İçin Bilgisayar Öğretmenliği Öz-Yeterlik Ölçeği Geliştirme Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 29:1–8.

- Aksoy, V. & Diken İ. H. (2009) Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz-Yeterlilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Ankara Üniversitesi PDR Fakültesi Özel Eğitim Dergisi. 10 (1): 29-37.
- Akyüz, Y. (1994) Türk eğitim tarihi. İstanbul: Kültür Koleji.
- Alaçayır, S. (2011) Zihin Engelliler Öğretmeni Adaylarının Yeterlik Algıları İle Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Altunçekiç, A., Yaman, S. & Koray, O. (2005) Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği). Kastamonu Eğitim Dergisi. 13 (1):93-102.
- Ashton, P. (1984) Teacher Efficacy: A Motivational Paradigm For Effective Teacher Education. Journal Of Teacher Education. 35 (5): 28-32.
- Ata, B. (2009) Sosyal bilgiler ünitesi kavramı üzerine bazı düşünceler. İçinde R. Turan ve diğ. (Ed.), Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar I (s. 25-42). Ankara: Pegem A Yay.
- Aydın, Ö. (2008) Sorumluluk ve yardımseverlik odaklı karakter eğitimi programının 7. Sınıf öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bandura, A. (1977) Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory Of Behavioral Change. Psychological Review. 84:191-215.
- Bandura, A. (1982) Self-Efficacy İn Human Agency. American Psychologist. 37(2):122-147.
- Bandura, A. (1986) Socialfoundations Of Thoughtandaction: A Social Cognitive Theory. Englewoodcliffs. Nj: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997) Self- efficacy: The exercise of control. New York: Freeman.
- Barco, M. J. (2007) The Relationship Between Secondary General Education Teachers Self-Efficacy And Attitudes As They Relate To Teaching Learning Disabled Students In The Inclusive Setting. The Degree Of Doctor. The Faculty Of The Virginia Polytechnic Institute And State University.

Battistich, V. (2005) Character education, prevention and youth

development.http://www.character.org/atf/cf/{77B36AC3-5057-4795-8A8F-9B2FCB86-F3EB}Battistich_Paper.pdf. Erişim: 25.01.2019

Baykent, D. (2002) Fen bilimleri eğitiminde öğrenci motivasyonunu arttırma yoluyla karakter eğitimine geçiş süreçleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Benninga, J. S. (Ed.) (2003) Moral, character, and civic education in the elementary school. New York: Teachers College Press.

Berkowitz, M. W. ve Bier, M.C. (2004) Research-based character education. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 591,72.

Billheimer, B. C. (2006) Perceived Teacher Self-Efficacy İn Early Childhood Settings:Differences Between Early Childhood And Elementary Education Candidates. Master's Thesis. The Faculty Of The Department Of Human Development And Learning East Tennessee State University.

Bozgeyikli, H. (2005) Mesleki Grup Rehberliğinin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Meslek Kararı Vermede Kendilerini Yetkin Görme Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

Burton, L. G. (2008) Character education: education of perception of effective implementation. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Capella Üniversitesi.

Burke, N., Crum, S., Genzler, M. Shaub, D. & Sheets, J. (2001) Building character education in our schools to enhance the learning environment. Master of arts action research project, Saint Xavier University Skylight Professional Development.

Clark, S. (.2009) A Comparative Analysis Of Elementary Education Preservice And Novice Teachers' Perceptions Of Preparedness And Teacher Efficacy. Yayınlanmış Doktora Tezi. Utah: Utah State University Graduate School Of Teacher Education And Leadership.

Coleman, K. P., & Karraker, H. K. (1997) Self-Efficacy and Parenting Quality:Findings and Future Applications. Developmental Review. 18:47-85.

- Coşkun, M. K. (2010) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlilik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi.1: 95-109.
- Çakıroğlu, E. (2008) The Teaching Efficacy Beliefs Of Pre-Service Teachers In The Usa And Turkey. Journal Of Education For Teaching. 34(1):33-44.
- Çağatay, S.Melike. (2009) Öğretmen Görüşlerine Göre Karakter Eğitiminde ve Karakter Gelişiminde Okulun Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çapri, B., & Çelikkaleli, Ö. (2008) Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlilik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 9(15):33-53.
- Çokdolu, N. (2013) Karakter eğitimi programının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çatışma çözme ve saldırganlık düzeylerine etkisi (Doctoral dissertation, Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya).
- Demir, B. (2008) Adalet ve saygı içerikli karakter eğitimi programının 7. sınıf öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİREL, M. Sınıf Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Karakter Eğitimine İlişkin Öz-Yeterlilik İnançları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37(37), 36-49.
- Dickerson, K. L. (2008) Stress And Self-Efficacy Of Special Education And General Education Student Teachers During And After The Student Teaching Internship. The Degree Of Doctor Of Philosophy. Texas A&M University.
- Diken, İ. H. & Özokçu. (2004) Examining Turkish Teachers' Sense Of Efficacy: An International Perspective. Poster Presented At The 85th Annual Meeting Of American Educational Research Association (Aera). San Diego. Usa.
- Dilek, D. (2007) Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi (3. Baskı), Ankara: Nobel.

- Dilmaç, B. (1999) İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan, R. (1997) Osmanlı eğitim kurumları ve eğitimde ilk yenileşme hareketlerinin batılılaşma açısından tahlili. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 37 (1), 407-442.
- DÖNMEZ, C. & Ebru, A. V. C. I. (2011) Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter Eğitimi Dair Öz-Yeterlikleri. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi, 1(2), 114-128.
- Ekici, G. (2006) Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Öğretmen Öz-yeterlilik İnançları Üzerine Bir Araştırma. Eurasian Journal Of Educational Research. 24:87-96.
- Ekinci, H. (2013) Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlilik Algıları: Müzik, Resim ve Beden Eğitimi. International Periodical For The Languages. Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 8(3).
- Erden, M. (t.y.) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretimi. Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Fives, H., Doug, H., & Arturo, O. (2007) Does Burnout Begin With Student-Teaching: Analyzing Efficacy, Burnout And Support During The Student-Teaching Semester. Teaching And Teacher Education. 23(6):916-934.
- Gençtürk, A. (2008) İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz-yeterlilik Algıları ve İş Doyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Zonguldak.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoğlu, P. & Soran, H. (2006). Biyoloji Eğitimi Öğretmen Adaylarının Öğretiminde Öz Yeterlilik İnançları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 39(1):57-73.
- Goloğlu, M. (2007) 1924-1930 devrimler ve tepkileri. İstanbul: Türkiye İş Bankası. s.257-260.
- Gökçek, B. S. (2007) 5-6 Yas Çocukları için Hazırlanan Karakter Eğitimi Programının Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Gülebağlan, C. (2003) Öğretmenlerin isleri son ana erteleme eğilimlerinin, mesleki yeterlilik algıları, mesleki deneyimleri ve branşları bakımından karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gündoğdu, F. B. (2010) Ortaöğretim kurumlarında karakter eğitimi sorunu. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Gürcan, A. (2005) Bilgisayar öz yeterliği algısı ile bilişsel öğrenme stratejileri arasındaki ilişki. Eğitim Araştırmaları, 19, 179-193.
- Güven, İ. (2005) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki gelişim ve yeterlikleri. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi,(60).10 Ocak 2019 tarihinde <http://www.sosyalbilgiler.biz/forum/b42/sosyal-bilgiler-ogretmenlerinin-mesleki-gelisim-ve-yeterlikler/> adresinden alınmıştır.
- Halil, E. (2003) Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. Değerler Eğitimi Dergisi, 1(1), 79-96.
- Hamurcu, H. (2006) Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine yönelik öz yeterlik inançları. Eğitim Araştırmaları, 24, 112-122.,
- Haydon, G. (1997) Teaching about values: A new approach. London: Cassel.
- Hazır Bıkmaz, F. (2002) Fen öğretiminde öz-yeterlik inancı ölçeği. Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 1(2), 197–210.
- Healea, C. (2006) Character education with resident assistants: A model for developing character on college campus. The Journal of Education.186.1. pp.65-77.
- Henson R. K. (2001) Teacher Self-Efficacy: Substantive Implications And Measurement Dilemmas. Paper Presented At The Annual Meeting Of The Educational Research Exchange.

- Hoy, A.W. & Spero R.B. (2005) Changes İn Teacher Efficacy During The Early Years Of Teaching: A Comparison Of Four Measures. Teaching And Teacher Education. 21:343-356.
- Johnson, C. S. (2009) The Interplay Between Character Education, The Social Studies, and Citizenship Development, Curriculum and Teaching Dialogue, Volume 11, Numbers 1/2. Academic Search Complete veri tabanından 14 Ocak 2019 tarihinde alınmıştır.
- Kaner, S. (2010) Özel Gereksinimli Olan ve Olmayan Öğrencilerin Öğretmenlerinin Özyetkinlik İnançları. Ankara University Journal Of Faculty Of Educational Sciences. 43(1):193-217.
- Karahan, Ş. (2008) Özel Eğitim Okullarında Çalışan Eğitimcilerin Öz-yeterlilik Algılarının ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Katılmış, A. (2010) Sosyal bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Katılmış, A., Ekşi, H., & Öztürk, C. (2011) Sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla bütünleştirilmiş karakter eğitimi programının etkililiği. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11(2), 854-859.
- Kaya, Alim (2007) Eğitim Psikolojisi, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Kaya, B. (2008) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Düşünme Becerilerinin Öğretimine Yönelik Öz Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Kıroğlu, H. (2009) Karakter Eğitimi Yaklaşımlarına Eleştiriler. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Klausmeier, H.S., ve Allen, P.S. (1978) Cognitive development of children and youth a longitudinal study. New York: Academic Press.
- Korkut, K., & Babaoğlu, E. (2012) Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik inançları. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 8(16), 269-281.

- Korkut, K. (2009) Sınıf Öğretmenlerinin Öz-yeterlilik İnançları İle Sınıf Yönetimi Beceri Algıları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Burdur
- Köknel, Ö. (2003) Akıl ve Düşünce Gücü, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul. s.189.
- Lickona, T. (1991) Educating for character: How school can teach respect and responsibility. New York: Bantam
- Lickona, T. (1993) The return of character education. Educational Leadership, 51(3), 6-11.
- Ling, L., & Stephenson, J. (1998) Introduction and theoretical perspectives. Values in education, 3-19.
- MEB. (1968) İlkokul Programı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- M.E.B. (1973) Milli Eğitim Temel Kanunu. Kanun Numarası: 1739. Kabul Tarihi: 14/6/1973.
- MILSON, A. J., & Halil, E. K. Ş. İ. (2003) Öğretmenlerin Karakter Eğitiminde Yetkinlik Duygusu Konusunda Bir Ölçme Aracına Doğru: Karakter Eğitimi Yetkinlik İnancı Skalası (KEYİS) ve Türkçeye Uyarlanma Çalışması. Değerler Eğitimi Dergisi, 1(4), 99-130.
- Mills, C. W. (2000) Toplumbilimsel Düşün, İstanbul: Der Yayınları.
- Milson, A. J. & Mehlig, L. M. (2002) Elementary school teachers' sense of efficacy for character education. Journal of Educational Research, 96 (1), 47-53.
- Morgil, İ., Seçken, N. & Yücel A. S. (2004) Kimya Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlilik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 6 (1):62-72.
- NCSS. (1992) Curriculum standards for social studies: I. introduction. www.socialstudies.org/standards/introduction. (Erişim Tarihi: 11.01.2018).

ÖYEGM (2008) Öğretmen yeterlikleri öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri (1. Baskı). Ankara: Devlet Kitapları.

Özdemir, S. M. (2008) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlilik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 54:277-306.

Özerkan, E. (2007) Öğretmenlerin öz-yeterlilik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişki(Master's thesis).

Özçelik, H. ve Kurt, A. (2007) İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar öz yeterlikleri: Balıkesir ili örneği. İlköğretim Online, 6(3), 441-451.

Pamuk, A. (2007) Karakter Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, I. Ulusal İlköğretim Kongresi (sözlü bildiri), Hacettepe Üni. Ankara.

Park, N., Peterson, C., ve Seligman, M. E. P. (2006) Character strengths in fifty-four nations and the fifty US states. The Journal of Positive Psychology, 1(3), 118–129.

Rusnak, T. (1998) An integrated approach to character education. California: Corwin Press.

Ryan, K. A. & Bohlin, K. E. (1999). Building character in schools: Practical ways to bring moral instruction to life. San Francisco: Jossey-Bass.

Safran, M. (2008) Sosyal bilgiler öğretimine bakış. İçinde B. Tay ve A. Öcal (Ed.), Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi (s. 1-19), Ankara: Pegem A Yay.

Schwarber, L. A. (2006) A Comparison Of General Education And Special Education Teachers' Knowledge, Self-Efficacy, and Concerns In Teaching Children With Autism. A Thesis For The Degree. Of Educational Specialist Department Of Educational Psychology.

Senemoğlu, N. (2001) Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Ankara: Gazi.

- Senemoğlu, N. (2005) Gelişim ve öğrenme. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Sharp, C. (2002) Study support and the development of self-regulated learner. Educational Research, 44(1), 29-42.
- Sıddık Sami (1933) Cumhuriyet ve hukuk telâkkileri. Yeni Türk Mecmuası, 1 (11), 937-952.
- Sirri, V., & Mehmedoğlu, A. U. (2015) Karakter Eğitimi: Dün, Bugün ve Yarın/Character Education: Yesterday, Now and Tomorrow. Journal of History Culture and Art Research, 4(1), 121-144.
- Soodak, L. C., & Podell, D.M. (1993) Teacher Efficacy And Bias İn Special Education Referrals. Journal Of Educational Research. 86:247-253. Support On Teachers' Efficacy Beliefs. Paper Presented At The Annual Meeting Of The American Educational Research Association. New Orleans.
- Sümer, F. (1980) Oğuzlar. İstanbul: Ana.
- şahin, E. (2010) İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Stili Tercihlerinin, Cinsiyetlerinin, Mesleki Kıdemlerinin, Öz-yeterlilik Algılarının ve Özyönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Mesleki Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- şimşek, N. (2011) Self-efficacy Perceptions of Social Studies Candidate Teachers, Educational Research and Reviews. Vol. 6(4), 383-388.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk Hoy, A., & Hoy, W.K. (1998) Teacher Efficacy: Its Meaning and Measure. Review of Educational Research. 68(2):202-248.
- Tschannen-Moran, M., ve Woolfolk-Hoy, A. (2001) Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. Teaching and Teacher Education, 17, 783-805.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk Hoy, A. (2002) The Influence Of Resources And Support On Teachers' Efficacy Beliefs. Paper Presented At The Annual Meeting Of The American Educational Research Association. New Orleans.

- Ulusoy, K. (2007) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih ve ahlak eğitimi ilişkisi üzerine görüşleri (Sakarya il örneği). Değerler Eğitimi Dergisi, 5(13), 155-177.
- Uysal, F. (2008) Karakter Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üredi, I., & Üredi, L. (2006) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine, Buldukları Sınıflara ve Başarı Düzeylerine Göre Fen Öğretimine İlişkin Öz-yeterlilik İnançlarının Karşılaştırılması. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2(1).
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2009) Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlilik algıları. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (17), 1–16.
- Üstünyer, F. (2009) Karakter Eğitimi ile ilgili Eğitimcilerin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wolf, K. J. (2008) Agricultural Education Teacher Self-Efficacy: A Descriptive Study Of Beginning Agricultural Education Teachers In Ohio. Doctor Of Philosophy. Ohio State University Agricultural And Extension Education.
- Wynne, E. A. (1985) The great tradition in education: Transmitting moral values. Educational Leadership, 43(4), 4-9.
- Yaman, S., Cansüğü Koray, Ö. ve Altunçekiç, A. (2004) Fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeylerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(3), 355–356.
- Yavuz, D. (2009) Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlilik Algıları ve Üstbilişsel Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Zonguldak.
- Yazıcı, A. ve Diğerleri, (2008) ‘Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Karakter Eğitimi Algıları’, Çanakkale On sekiz Mart Üniv. Eğitim Fak. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (Ed., Doç. Dr. Okan Yasar), Nobel Yayınları, Çanakkale.

- Yenilmez, K. ve Kakmacı, Ö. (2008) İlköğretim matematik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öz yeterlilik inanç düzeyleri. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2), 1–21.
- Yeşilyaprak, Binnur (2007) Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, G. (2007) İlköğretim Düzeyinde Bir Karakter Eğitimi Model Önerisi ve Uygulanabilirliği, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, İ. (2010) Türkçe Öğretmeni Adaylarının Özel Alan ve Öz-yeterlilik Algıları. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. & Soran, H. (2004) Yabancı Dilde Hazırlanan Bir Öğretmen Öz Yeterlilik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 27:260–267.
- Yüksel, G. (2012) İlköğretim Öğretmenlerinin Karakter Eğitimi Yetkinlik İnançları ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişki. Doktora Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Eğitimi Bilimleri Enstitüsü.
- Yüksel, K., Diken, İ. H., Aksoy, V., & Karaaslan, Ö. (2012) Rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz-yeterlilik algıları. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(1), 137-148.
- Yüksel, K. (2010) Rehber Öğretmen Adaylarının Özel Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberliğe İlişkin Öz Yeterlilik Algıları. Yüksel Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Yüksel, S. (2005) Kohlberg ve ahlâk eğitiminde örtük program: Yeni İlköğretim Programlarında yer alan ahlâki değerleri kazandırma için bir açılım. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 5(2), 307- 338.
- Zimmerman, B. J. (2000) Self-efficacy: An essential motive to learn. Contemporary educational psychology, 25(1), 82-91.

EKLER

KARAKTEREĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİ

Değerli Öğretmenim,

Bu ölçek, Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Karakter Eğitimine ilişkin öz-yeterlik düzeylerinin incelenmesi amacıyla yöneliktir. Araştırmadan elde edilecek veriler yüksek lisans tez çalışmasında bilimsel amaçlar için kullanılacaktır.

Vereceğiniz samimi cevaplar, araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini olumlu yönde etkileyeceğinden son derece önemlidir. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Samimiyetinizden ve göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür ederim.

Dilek KILINÇ BOZKURT

1. BOLUM: KİŞİSEL BİLGİLER

Bu bölümde sizden kişisel bilgileriniz istenmektedir. Lütfen size uygun olan seçeneği (X) işareti ile işaretleyiniz.

Görev Yaptığınız Merkez İlçe:

1. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2. Yaşınız:

20-30 yaş 31-40 yaş 41-50 yaş 51-60 yaş 61 yaş ve üzeri

3. Mesleki Kıdeminiz:

0-2 yıl 3-5 yıl 6- 10 yıl 11- 15 yıl
 16- 20 yıl 21 yıl ve üzeri

4. Eğitim Düzeyiniz:

Lisans Yüksek Lisans Doktora

5. Mezuniyet Durumunuz:

Eğitim Fakültesi Fen Edebiyat Fakültesi Lisans Tamamlama Programları
 Diğer.....

6. Genel Olarak Öğrencilerinizin Ailelerinin Sosyo-Ekonomik Düzeyi:

1 2 3 4 5
Çok Orta Çok
Düşük Yüksek

7. Değerler veya Karakter Eğitimi ile İlgili Bir Eğitim (Hizmet içi eğitim, seminer, kurs vd.) Aldınız mı?

- () Evet ise belirtiniz.....
() Hayır

KARAKTEREĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİ

2. BÖLÜM

Aşağıda yer alan her bir ifadeyi okuduktan sonra, ifadeye tanımlanan beceriyi/eylemi **ne derecede yapabileceğinize olan inancınızı** aşağıdaki ölçeği kullanarak puanlayınız.

0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
Yapabileceğime kesinlikle inaniyorum			Orta düzeyde yapabileceğime inaniyorum				Yapabileceğime kesinlikle inaniyorum			

	Puan (0-100)
1. Öğrencilerin sınıfta erdemli davranışlar göstermelerine fırsat yaratma	
2. Öğrencilere değerlerle ilgili açık uçlu problemler verip bu durumlarda yapılması gereken şeyin ne olduğuna dair onların görüşlerini alma	
3. Öğrencilere yeteneklerini keşfedebilecekleri bir eğitim ortamı oluşturma	
4. Öğrencilere daima sevgiyle davranma	
5. Öğrencilerin güncel bir sorunu tartışmalarını sağlama	
6. Sınıf içi ve sınıf dışı davranışlarda adil olmaya özen gösterme	
7. Derslerde değerlerle ilişkilendirilen öğretim yöntemlerini (yaratıcı drama, örnek olaylar vb.) kullanma	
8. Öğrencilerin arkadaşlarını saygıyla dinlemelerini sağlama	
9. Öğrencilerle kopya çekmenin neden dürüst bir davranış olmadığı konusunda tartışma	
10. Öğrencilerin sınıf içindeki ve sınıf dışındaki sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlama	
11. Sınıftaki problemleri çözmek için öğrencilerin önerilerini alma	

12. Sınıftaki her bir öğrencimin değerli olduğunu hissetmesini sağlayacak etkinlikler hazırlama	
13. Ödev ve görevlerin vaktinde yapılmasına öncelik verme	
14. Öğrencilerin birbirlerinin duygu ve düşüncelerine önem vermelerini sağlama	
15. Programdaki konuda yer alan değerlerle ilişkili olarak sınıfa misafir konuşmacı davet etme	
16. Öğrencilerin birbirlerine karşı saygılı davranmalarını sağlama	
17. Öğrencilerin uygun davranışlarını teşvik etmek için onlara olumlu pekiştiriciler verme	
18. Öğrencilerin sosyal sorumluluk projelerinde aktif rol almalarını sağlama	
19. Sınıf temsilcisi veya başkanını seçimle belirleme	
20. Öğrencilerin birbirlerinin başarılarını kutlamalarını sağlama	
21. Öğrencilere toplumsal ahlaki konularda neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda tartışma fırsatı sunma	

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Dilek KILINÇ BOZKURT
Uyruğu:
Doğum Yeri ve Tarihi: Ankara 15.12.1985
Tel: 0506 569 26 21
E-posta: dilek3801@gmail.com
Yazışma Adresi: Germir Mah. 425. Sk. 51/32 Melikgazi/KAYSERİ

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi	29/07/2019
3.49 Lisans	Bozok Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği	10/07/2019
3.14 Lisans	Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	15/06/2011

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2011-2012	Milli Eğitim Bakanlığı	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
2012-2013	Milli Eğitim Bakanlığı	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
2014-2015	Milli Eğitim Bakanlığı	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
2015-2016	Milli Eğitim Bakanlığı	Sosyal Bilgiler Öğretmeni

YABANCI DİL

İNGİLİZCE